

Приморске Новине

лист ССРН општине Будва

излази петнаестодневно

ГОДИНА V • БРОЈ 83 и 84 • 10. ЈУНИ 1976.

ЦИЉЕНА: 2 ДИНАРА

НАШ НАЈДРАЖИ ГОСТ

Добредошлица са букетима цвијећа

ПРЕДСЈЕДНИК ГВИНЕЈЕ — БИСАО БОРАВИО У МИЛОЧЕРУ

Предсједник Државног савјета Гвинеје — Бисао Луис Кабрал, који је на позив Предсједника СФРЈ посетио нашу земљу, стигао је 30. маја у Милочер, где му је приређен срдечан дочек уз највише државне почести. Он се поздравио с предсједником Републике Титом, потпредсједником Предсједништва СФРЈ Видојем Жарковићем, предсједником Савезног Извршног вијећа Це-

малом Биједићем и предсједником Предсједништва СР Црне Горе Вељком Милатовићем. Пошто су интонирane државне химне Гвинеје — Бисао и Југославије и након обиласка почасног батаљона Југословенске ратне морнарице, предсједник Луис Кабрал поздравио се са Марком Орландићем, предсједником Извршног вијећа СР Црне Горе, Ненадом Бућином, предсједником Републичке

конференције ССРН, Бранком Иванчевићем, предсједником Скупштине општине Будва и другим личностима које су биле на дочеку.

Предсједници Тито и Кабрал водили су у Милочеру разговоре о међусобним односима двеју земаља, пре дистојећем састанку несврстаних у Коломбу и сарадњи између Југославије и ове пријатељске афричке Републике. Разговори су протекли у врло пријатељској и срдечној атмосфери уз веома много подударности у ставовима и гледиштима на проблеме међународне политике и несврстног свијета.

Предсједник Републике Гвинеје — Бисао Луис Кабрал, у пратњи својих сарадника и предсједника СО Будва Бранка Иванчевића, посетио је Будву, обишао Стари град, Музеј и Галерију, живо се интересујући за историју овог више од двадесет вјекова старог града.

Другог јуна предсједник Државног савјета Републике Гвинеје — Бисао Луис Кабрал завршио је званичну и пријатељску посету нашој земљи.

ПОСЛИJE ДВОДНЕВНОГ, величанственог и узбудљивог путовања пругом снова, које је пратила читава наша земља, први и најдражији путник, први грађанин самоуправне социјалистичке Југославије и њен творац, друг Тито, на свом једанаестом путу у Црну Гору, стигао у Бар — остаће то незабораван датум — 29. маја у 17 часова. На том историјском путу кроз Србију и Црну Гору свуда је дочекиван од хиљада одушевљених грађана — младих, стarih и најмлађих, од ратника са Цера и Кајмакчалана, сaboraca са Кадињаче и Сутјеске, од ћака и пионира који, рођени у слободи коју им је он поклонио, расту, развијају се и уче да буду достојни синови социјалистичке домовине.

Заједно са читавим народом, неимар слободе и срећније будућности, друг Тито је славио једну од највећих радних побједа — пругу од Београда до Бара, која спаја Средњу, Западну и Источну Европу са Балканом, Балтиком са Јадраном и прошлост са будућношћу, која ће са сваком композицијом стизати овом пругом снова.

На свејајном митингу, пред мноштвом грађана из читаве наше Републике, посебно из приморских општина, често прекидан бурним овацијама, друг Тито, одважни и неустрашиви ратник и борац за слободу, истакао је да се само у миру може обезбиједити развитак сваке земље и сваког народа. Он је рекао да захваљујући несврстаним земљама — а зна се да је Југославија била међу главним иницијаторима несврстаница — Уједињене нације нису више аморфна маса са којом су до недавно манипулисале блоковске земље и додао да треба онемогућити све оне који чине разне махинације да би разјединили напоре несврстаних земаља. Наглашавајући да ће Југославија бити стално будна, њен први градитељ додао је да наши народи морају на вријеме сагледавати све проблеме и на вријеме их рјешавати. Завршавајући говор, друг Тито је пожелио градитељима пруге и окупљеном народу да она донесе што више користи не само крајевима кроз које пролази него и цијелој нашој заједници.

Предсједник Гвинеје улицама Будве

Један тренутак са домаћинима: — у прекрасном амбијенту миљочерског парка друг Тито са супругом Јованком задржао се у разговору са својим домаћинима — Бранком Иванчевићем, предсједником општинске скупштине, Жарком Драговићем генералним директором „Монтенегротуриста“, Блажом Ивановићем, предсједником Општинске конференције СК Будва, Миланом Митровићем, секретаром Комитета Општинске конференције СК, Владом Митровићем, директором сектора за продају Ивом Арменком, директором ООУР „Свети Стефан“.

ДРУГ ТИТО У МИЛОЧЕРУ

ДРУГ ТИТО је за вријеме свог боравка у Милочеру примио делегацију Цетиња и Бара и представнике Хотелско-туристичког предузећа „Монтенигеротурист“ из Будве. Предсједник Скупштине општине Цетиња Нико Ражна тога је другу Титу књигу „Под Орловим кришем“ у којој је садржан дио историје о учешћу Цетиња у Народноослободилачкој борби и револуцији, затим писмо на пергаменту у коме му се изражава захвалност на високом признању — додељивању Ордена народног хероја и каже да ће грађани Цетиња ово велико признање чувати и братити граброшићу, братством и јединством, радом и самопријегором — истим овим оружјем којим су га добили.

Пошто су предсједнику Титу захвалили што је допутовао првим возом новоизграђеном пругом у њихово мјесто, предсједник СО Бар Светозар Вулетић и генерални директор луке Бар Петар Андрић уручили су му, у знак сјећања на овај догађај илустровану монографију Бара и колекцију дијапозитива који представљају својеврсну штету кроз Црну Гору, међу којима је и снимак пећине у каньону Пиве, где се друг Тито кратко задржао у вријеме пете офанзиве 1943. године.

Директор предузећа „Монтенигеротурист“ Жарко Драговић

говић предао је другу Титу и његовој супружници спомен значак „Златна јабука“. Ово велико признање додијељено је „Светом Стефану“ на Шеснаестом међународном конгресу туристичких новинара и писаца 1972. године за изванредно урбанистичко и архитектонско рјешење.

Захваљујући на топлим пријечима и поклонима, предсједник Тито је рекао да је срећан што је завршена ова велика саобраћајница, тако значајна за развој овога?

краја и цијеле наше земље, изражавајући уједно и задовољство што је испунио обећање дато прије неколико година да ће у Бар стићи првим возом.

Дана 2. јуна друг Тито са супругом Јованком отпутовао је из Милочера. На путу од Милочера преко Бечића и Будве многобројни грађани ових мјеста, ученици основних школа, домаћи и страни туристи изишли су да још једанпут цвијећем и аплаузима поздраве најдражеж госта.

Жарко Драговић предаје поклоне

Киша није омела грађане да испрате најмилијег госта

Нацрт закона о удруженом раду

АШИ ЛЮДИ СУ увијек били склони да сложењим и важним стварима дају једноставна имена. Тако је и дугоочекивани Закон о удруженом раду, који је као нацрт дат на јавну дискусију, назван „малим Уставом“.

Оријентацијом на конкретну и стваралачку пријему Устава ушли smo у фазу која представља нови квалитет борбе субјективних снага за његово спровођење у живот. Овдје се, заправо, ради о дубоко револуционарном преобразјају друштва, у коме одлучујући положај радничке класе постаје стварност у мјери у којој се радни људи, на програмским опредјељењима Савеза комуниста уградијеним у Уставу, активирају и организују ради изградње ефикасног система социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа.

Суочавамо се с документом који, својим садржајем и обимношћу, дубоко задире у све поре нашег друштвено-економског живота: закон ће, након окончавајуће дискусије, бити снажан импулс развоју самоуправљања. Као начелан револуционарен чин, Устав је, наиме, отворно и одредно путоказ, а као продужена рука Устава, овај закон даје решења за остваривање ослобођења рада у практици. И теоријски и практично, прецизно и аргументовано побијејдајућа тенденције (ета-тичке, бирократске, технократске, централистичке, либералистичке и друге), које су у прошlostи биле велика препрека раднику да управља друштвеним средствима, да слободно удружије свој рад, да стиче и дјели доходак.

У тој вјечитој трци између људи и закона, увијек побјеђује живот, јер свијет на људима остаје. Они су фактори историје и они су ту који „кроје“ живот. За своје потребе стварају оружје којим се служе у револуционарном преобразјавању својих друштвених услова. Тако и Закон о удруженом раду постаје њихово снажно оружје у пуном смислу ријечи, јер ће га радни људи и радничка класа директно примјењивати у својој средини, кроз њега препознавати и себе и друге, па и противнике, који ће бити живогани и елиминисани од радничке класе.

Закон о удруженом раду служи самоуправљању и радничкој класи, и то у најширем смислу те ријечи. Јер, ако смо повим Уставом добили јасну основу самоуправљања, сада је пред нама својевrstan — „правопис“. Овладати овим епогалним правописом значи живјети на нов начин и радити на начин какав до сада свијет није познавао.

Јавна расправа о Нацрту закона је политички задатак свих људских друштвених снага. Она треба да буде организована на најширој основи, у свим организацијама управљања, у свим

основним друштвеним организацијама, политичким форумима, делегацијама — свуда где човек ради и живи. Треба створити такву атмосферу да ове теме свуда доминирају и у најширој мјери подстиче раднике на размишљање о појединачним одредбама Нацрта, како би била предложена најбоља рješenja. У току јавне дискусије треба организовати дискусионе трибине не икоје, као уводничаре и излагаче, ваља позвати представнике и функционере друштвено-политичких организација из Општине и Републике, а по могућности ангажовати и научне раднике који се баве проблемима политике самоуправљања.

Пред комунистима је велики задатак у наредном периоду: они морају бити на висини својих авангардних улога, изузетне по значају, због потребе да закон постане својина свих радних људи и њихово оружје у даљем развоју самоуправних социјалистичких односа. Биће посебно значајно да се сваком развоју човјеку на приступачан начин објасни суштина закона, да се он у тумачењу „преведе“ на разумљивији језик, да се критички анализирају постојећи односи и, истовремено, не чекајући на његово усвајање, већ сада унаприједи самоуправна пракса.

Улога комуниста не може се ни овде ограничити само на проради нацрта у основним организацијама. Они треба да буду покретачи масовне расправе и у оквиру Социјалистичког савеза и Синдиката, јер Нацрт својим садржајем обухватије животне теме свих социјалних групација у производњи, услугама и друштвеним дјелатностима, затим пољопривредника, као и оних који раде друштвеним или приватним средствима. Удруженни рад је основ даљег друштвеног прогреса и човјекове еманципације.

У току јавне расправе о Нацрту треба тражити снагу која ће подстицати превладавајући раскорак између онога што је проглашено и онога што данас још реално постоји. А то значи да дискусија мора да буде јасна, аргументована и стваралачка. Ако се о Нацрту закона расправљало заиста „животно“, а то је и циљ овог својеврсног плебисицита — на површини ће, свакако, понедјељје избјијати колицина између онога што желимо и што смо нормирали и онога што у неким сферама или срећинама још постоји као заостало парче преживјелих друштвених односа. Треба настојати да у процесу јавне дискусије ангажујемо све радне људе, да свако упознаје садржајину и суштину новог Закона, како би, након његовог усвајања, посао на усаглашавању свих самоуправних аката с његовим одредбама био успјешно и квалитено обављен на вријеме.

Мр Драго Станковић

Предавање Душана Богданова

У склопу прораде Нацрта закона о удруженом раду, 3. јуна, ДУШАН Богданов — СЕНКО, потпредсједник Савеза синдиката Југославије, одржао је предавање о овом документу друштвено-политичком активу наше општине.

У уводном дијелу предавања он је најласио да је идејно-политичка концепција овог значајног документа дата и прихваћена и да је сада обавеза да, поред упознавања радних људи с његовим одредбама, још у току дискусије прилагођавамо праксу концепцијама закона, ради проверавања могућности примјене како се не би дододило да послије његовог коначног усвајања сагледавамо пропусте.

ПРЕД СЈЕДНИЦУ СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Очекује се доношење више значајних одлука

ЗАЈЕДНИЧКА СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ и одвојене сједнице Вијећа друштвеног рада, Вијећа мјесних заједница и Друштвено-политичког вијећа закане су за 18. јуни. Тада ће се пред делегацијама и делегатима наћи више значајних материјала, у чијој су припреми, поред Извршног одбора Скупштине општине, учествовали Служба друштвеног књиговодства, Општински суд, Општинско јавно тужилаштво, Основна организација за изградњу и одржавање стакна и Основна организација удруженог рада комуналне службе Комунално-стамбеног предузећа у Будви.

Највише је материјала из стамбене области. Тако је предмет расправе бити садржина одлука о рационалном коришћењу стака и одређивању насељених мјеста на територији општине у којима грађани који имају у својини не може истовремено користити стан у друштвеној својини. Испитивање се, ради давања сагласности, предлози одлука о кућном реду у стамбеним зградама и минималним техничким и другим нормативима за инвестиционо и текуће одржавање стамбених зграда и становака у друштвеној својини. Посебно интересовање делегата изазивају садржина предлога Самоуправног споразума о издавању, одржавању и усмјеравању средстава за стамбене потребе и одредбе одлуке о одређивању простирање цијене изграђеног квадратног метра корисне стамбene површине и највишим износима стапарине и закупнице на територији наше општине, коју је већ усвојила Скупштина Самоуправне интересне заједнице за становаштво.

Разматрају се анализе завршних рачуна организација удруженог рада привреде и непривреде за 1975. годину, као и информација о послову погонских јединица у протеклој години. Извршили одбор предложио је и нову одлуку о образовању и друштвеној контроли цијене производа и услуга, којом се регулише поступак и начин образовања и друштвена контрола цијена, као и мјере које ће се предузимати у тој области цијена на територији општине.

Предлажу се значајне измене у одлукама о обављању дјелатности различним привредним и оређивању и давању на коришћење грађевинског земљишта, а дат је и предлог нове одлуке о мјерама за заштиту од пожара. Овом одлуком се одређују мјере за заштиту од пожара шума, паркова и друге имовине, које су дужне да спроводе сва физичка и правна лица. Тиме се употпуњује нормативно регулисање области противпожарне заштите.

На дневном реду ће се наћи и одлуке о усвајању споразума о финансирању и начину рада заједничких правосудних органа: Општинског суда и Општинског јавног тужилаштва у Котору, као и изјештаји о раду ова два правосудна органа у протеклој години. Разматрају се и изјештаји о раду и успјеху ученика у основним школама, Средњој туристичкој школи и у Гимназији на крају првог полуодијела школске 1975/76. године, које је припремило одјељење за опште послове и друштвene службе, као и информација о потреби отварања двогодишње опште средње туристичке школе у Будви у оквиру Школског центра из Тивта, коју је припремио исти орган управе.

Поред изјеме одлуке о оснивању Самоуправне интересне заједнице за физичку културу, ради усклађивања с новим републичким законом, донијеће се решење о давању сагласности на одлуку о тарифи за коришћење лука, пристаништа и бара. Новом тарифом одређује се висина накнаде за употребу обale radi укради или искрцаја терета и путника, висина бродске лежарине и накнаде за вез, коју плаћају власници, односно корисници пловних објекта до десет броју регистарских тона, као и висина накнаде за коришћење луčkih опера-тивних поврšina i такси зона за глисере.

Све делегације ће посебну пажњу посветити предлогу програма рада Скупштине општине за 1976. годину, који је Извршили одбор саставио, узимајући у обзир и one који који су пристигли из делегатске базе. То не значи да и делегације неће дати на својим сједницама више корисних предлога ради њиховог укључивања у овогодишњи скупштински програм. Поред мате-

ријала, који су разматрани на досадашњим и наредној сједници, на дневном реду ће се наћи изјештаји о раду Извршног одбора, општинског органа за вођење прекрајног поступка, Општинског јавног правобраништва и скupштинских комисија, Инвестиционе банке Титоград — филијала Будва, Југословенске инвестиционе банке Београд — пословница Будва и Службе друштвеног књиговодства. У програм су уврштени и изјештаји о раду с програмима самоуправних интересних заједница за изградњу и уређењу и за станове, као и информација о припремама за туристичку сезону. Предвиђено је и доношење одлука о називима улица и тргova, подизању надгробних споменика, пореском за вршњом рачуну, као и разматрање изјештаја и програма рада самоуправних интересних заједница за културу и науку, основно образовање и васпитање и физичку културу.

У програм рада увршћено је и доношење друштвеног плана развоја општине Будва за период 1976—1980. године, као и Са-
моуправни споразум о заједничким основама и мјерилима за утврђивање личних доходака општинских функционера. Поред одлуке о јавном реду и миру, разматрање се и информације о одржавању становака, санитарним и хигијенским условима, стању противопожарне заштите, реализацији детаљних урбанистичких планова, развоју трговинске мреже, функционисању пекарских организација, стању дистрибути висе мреже и о приходима буџета, самоуправних интересних и мјесних заједница. Послије завршетка сезоне планира се изјема одлука о држављу домаћих животиња, постављању при временском објекту и учешћу у уређивању земљишта за изградњу индивидуалних стамбених објеката, као и разматрање питања рада и функционисања мјесних заједница. Делегати ће разматрати и информације о стању привредног криминала, јавног реда и мира, проблемима у имовинско-правној области, за пошљености, спровођењу општинских прописа, стању заточенства и пољопривреде заштите бораца, жртава фашистичког терора, старих, изнемоглих лица и малолетњих лица, спровођењу мјера друштвене самозаштите и о припремама за народну одбрану, с посебним освртом на организованост територијалне одбране.

Са дипломама у рукама...

Још једна генерација школе самоуправљача

Ових дана завршена је година у Школи самоуправљача у Будви, која ради у организацији Општинског синдикалног вијећа и Института за политичке студије Факултета политичких наука из Београда. Ово је по реду друга генерација слушалаца петомјесечне наставе, која је са успјехом савладала предвиђену грађу. Тридесет осмогодишњи полазници, у понедељак 31. маја, на свечан начин и уз присуство друштвено-политичких функционира, у понедељак, уручени су дипломе о свршеном школовању.

Том приликом, младим самоуправљачима честитао је и захвалио предавачима на успјешно обављеном послу Иво Калоштровић, предсједник Општинског синдикалног вијећа.

Свима нама — рекао је он — пријатан је тренутак када уручујемо 38 диплома радницима, непосредним произвођачима, јер тиме испуњавамо још један допринос даљем развоју самоуправљања. Знања која радници овим путем стичу до-принесе употребу марксистичког образовања и пријемни марксистичке теорије у свакодневној самоуправљању чкоја пракси. С друге стране, ми, на тај начин, оспособљавамо наше радне људе да ефикасно разоткривају и субијају евентуалне покушаје дјеловања антисамоуправних снага и идеологија у нашем друштву...

Постигнутим успјехом — рекао је Калоштровић — више смо него задовољни, јер општа оцјена на крају завршног испита износи 92,7. Свакако, заслуга за то припада не само полазницима, већ и предавачима: Пеку Љијешевићу, Вучетићу Недовићу, Драгу Станковићу, Петру Стругару, Димитрију Јововићу, Миленку Дујовићу, Драгиши Чуровићу, Ранку Гардашевићу и Лазу Шољаги.

Подијељена издвојена средства

У складу с одредбама Друштвеног договора о остваривању политike опште и заједничке потрошње у нашој Републици за 1975. годину, издвојена су на посебан начин средства самоуправних интересних заједница основаних за територију наше општине, у износу од 620.000 динара. На основу одредба овог договора, Скупштина општине је на заједничкој сједници свих вијећа донијела одлуку о усмјеравању издвојених средстава, и то основној организацији удруженог рада за домаћу радиност „Петровић“ 260.000, основној организацији удруже-

њу за домаћу радиност „Могрен“ 200.000 и Комунално-стамбеном предузећу 160.000 динара. Ова средства усмјерена су намјенски, и то организацији за домаћу радиност „Петровић“ — за почетак радова на изградњи и уређењу нове аутобуске станице, а организацији за домаћу радиност „Могрен“ — за измјештање постојеће аутобуске станице на нову локацију. Комунално-стамбено предузеће ће 120.000 динара утрошити за проширење и уређење паркинг простора у Будви, а 40.000 за уређење и опремање луке у Будви.

АКТУЕЛНЕ ТЕМЕ

Идеологија и акција

закоуправљање, а не за неку посебну „своју свијест“.

Карактер садашње акције, која је и дуготрајна и упорна, подразумјева првено борбу за изградњу самоуправног друштва, и, истовремено, борбу против несамоуправних снага и идеологија. Треба отворено и јасно рећи да се идеолошким радом и идејним струјањима бавимо због развоја самоуправних друштвених односа, али и ради заштите од свих противника.

Свједоци смо збијања на политичкој позорници која говоре о очигледном прогресу, или увијек већим имати у виду и све оно што се катаф скрива иза политичких кулиса. Пасивисти, шантажи и доушици, интрагети и противници разних боја и фела, уједињени су у жељи да својим дјеловањем подијавају самоуправни систем. Овој већи наброји и дожматичаре, анархолибералисте, националисте, тектократе и бирократе. Могло би се казати да сви они имају исте погледе на произвођаче и управљаче, веће и веће. Хоче самоуправљање без Партије и Партији бодомо ош традиционалне доктрине националиста и шовиниста, онда јасно видимо ко се све налази са оне стране барикаде и ко све свира у антисамоуправном оркестру.

Пут самоуправног социјализма је испуњен првено класном борбом за остваривање идеала и стремљења наше револуције. Свако супротстављање између класног самоуправног је бесmisлица, као што се може рећи и за сваки покушај изоловања комуниста од радничке класе. Данас је битна акциона снага идеолошко-политичког рада, а не некакво

законије и конзервирање марксистичких идеја. Такав, борben однос нужан је услов за настајање увијек нових токова самоуправне свијести која оспособљава радне људе за свестрано стварања и за обрнути извођачима тековине. У томе и јесте циљ друштвенног самозаштите, чија моћ извије из одредељења Савеза комуниста и свијести самоуправљача.

Изграђивати ново друштво веома је тежак задатак, ер је од идеје до праксе дугачак и мукотрпан пут. Живот наше самоуправне социјалистичке заједнице непрекидан извор јављају да се основне вриједности нашег друштва не могу афирмисати пуком политичким паролама, директивама или апелима, већ само упорном, смисљењем и сталном револуционарном борбом за остварење циљева и планова.

Сваки комуниста треба да живи пуком политичким животом, да се потврђује свакодневном ангажованошћу у својој средини. За комунисте бављење политиком никако не значи такмичење у ораторству и вербализму, већ активно дјеловање на мијењању људског живота. Њима није циљ да владају људима, већ да мобилишу и усмjeravaju масе на мијењању друштва и стварању услова да они буде хумано. А то треба осигуравати и остваривати у свим срединама и на свим нивоима. Да би се то постигло не треба импровизовати, већ тачно знати шта се хоће, и то веома живо хтети.

У свим својим акцијама морамо полазити од поставке: мање фразе, а што више суштине и стваралачке акције. Облици и средстава дјеловања често дају одлучујући допринос ефикасности. Комунисти морамо дјеловати личним примерјем и пожртвовањем. При томе, основна карактеристика њиховог свакодневног рада мора бити дјеловање међу људима, у радничкој класи и с њом, у народу и с њим. У томе је и била гаранција успјеха у прошlosti, а биће и у будућnosti.

Мр Драго Станковић

ПЕТИ ФЕСТИВАЛ „ДАНИ МУЗИКЕ БУДВА — СВЕТИ СТЕФАН“

ЈУБИЛАРНА СМОТРА

КАО И РАНИЈА ЧЕТИРИ, овогодишњи, пети по реду, фестивал „Дани музике Будва — Свети Стефан“ најавиле су фанфаре са зидина древне Будве, града чији се настанак губи у дубини вјекова, који је све до недавно имао два пута више година него становника. Тридесетог маја, тачно у 21 час, јубиларну смотру отворио је директор фестивала Бранко Зеновић:

— ...И док посљедњи тонови фанфара одлијежу зидинама Будве — парапразирамо његове ријечи поштovanог посјетиоци, драги гости и драги умјетници, до бродошли на фестивал „Дани музике Будва — Свети Стефан“! У живописном поднебљу Црногорског примораја ове године се пети пут одржава југословенски фестивал озбиљне музике у дворанама и просторијама Светог Стефана и Будве. Кроз седам фестивалских дана, са 13 концерата и уз учешће преко 150 умјетника из вођача „Дани музике 76“ биљеже први јубилеј. Сваки празник музике, сваки фестивал има свој племенити задатак.

„Дани музике 76“ организован су са жељом да окупне оно што је у одређеном времену најискричавије у до мену извођачке музичке умјетности код нас, да до принесу да југословенски музички умјетници и даље пуним срцем и професионалном свијешћу и савјешћу сарађују на узвишеном плану стварања социјалистичке културе, да гостима и житељима овог краја пруже најдивније доживљаје из области озбиљне музике.

Организатор овог јединог извођачког фестивала у нашој земљи је — истакнимо и то — Савез музичких умјетника Југославије у сарадњи са свим републичким уdrugama koja, по свом избору и за свој рачун, упућују музичке умјетнике, своје чланове, на „Дане музике“. Од прошле године Црна Гора је доманила ове смотре.

Иначе, Савез музичких умјетника Југославије и туристичка привредa већ од почетка нашили су „јаденички језик“: да се задовоље потребе такозваних „савремених nomadi“, који ће у изванредном амбијенту, на ријеци бисерних плажа и уз дубре угоститељске услуге моћи да обогате свој одмор несвакидашњим умјетничким доживљајима.

Савез је — још на самом почетку нашао на пуно разумijevanja привредних и друштвених организација које су омогућиле да се фестивал озбиљне музике „устоличи“ на овом подручју које су у почетку појединачни скептици сматрали да је у музичком погледу „глуво“. При-

сјество, из године у годину, све већи броја истакнутих југословенских умјетника и ансамбала омогућило је да то „музички глуво“ подржије слави ове године петогодишњи јубилеј, колико година Будва, уз многобројне друге, има епитет фестивалског града.

Комисија Фестивала, на челу са селектором Ратком Димитровом, створила је веома интересантан програм од 13 концерата у чијем су извођењу учествовали најеминентнији представници републичких и покрајинских удruženja. Прве вечери већији представили су се диригент Јулио Марић са солистицама Душком Тасевском (виолончело), Горданом Јевтовићем — Мином и Оскаром Пуханом, па до завршних аплауза, осјећајемо да смо дио ових жеља које значе традицију, садашње вријеме и будућност — рекао је на kraju Зеновић.

Следећег дана у 18 часова

музику Хајдна, Верачинија, Иберга и Вивалдија интерпретирао је Загребачки дувачки трио Иван Кос (обоа), Анђелко Рамушћан (кларинет) и Звонимир Станислав (фагот) са Ратком Димитровом (виолином) и Љупком Хаџи-Георгијевом (кларинет). Истог дана, у Модерној галерији, у 21 час, Загребачки клаварски сектет — Јурица Мураш (клавир), Бранко Кошић и Аугуст Детић (виолине), Војан Лотка (виолончело), Анđија Петровић (контрабас) са Анастасијом Димитровом и Љупком Хаџи-Георгијевом извео је Шубертов већ.

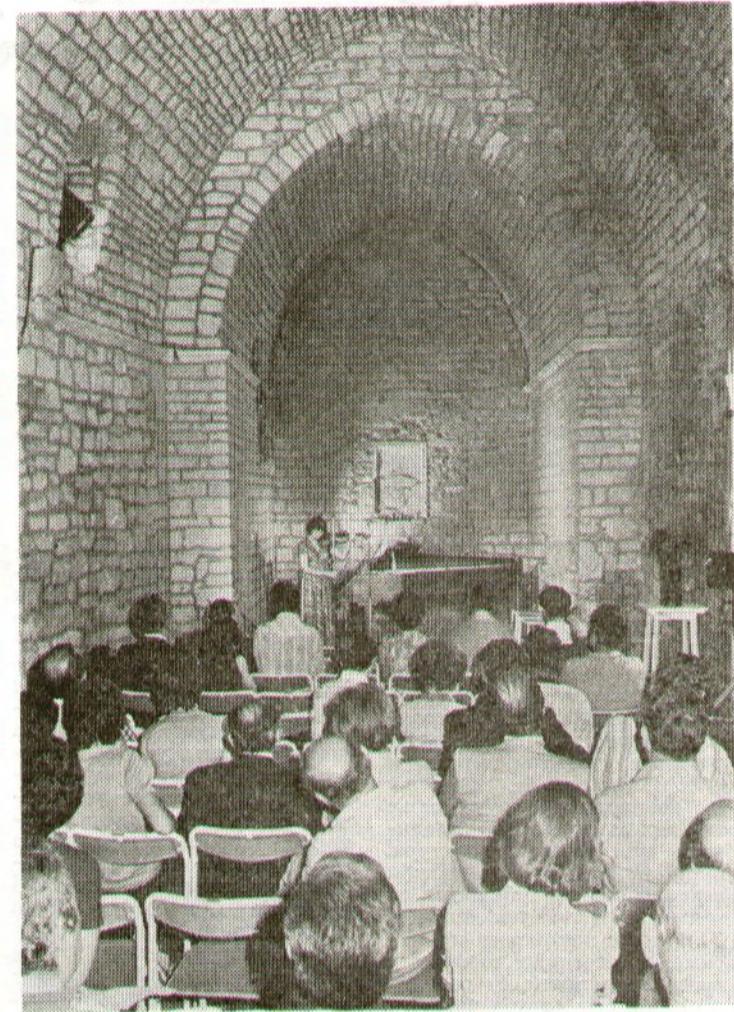
Трећег дана на програму су била оједа Ваха, Паганинија, Реге и Дебиција у извођењу Сретена Крстића (виолина), Виктора Јаковчића (виолончело), Мирјане Вукдраговић (кларинет), Александра Павловића (виолина) и Јубинке Костошић (кларинет).

Камерни концерт Voce in corde и Вече руских композитора испунили су програм четвртог дана фестивала. Музику Корелија, Бончинија, Баха, Монтевердија, Глинке, Чайковског, Рахманинова и Мусоргског интерпретирали су Бранка Данон (виолине) и Доротеја Спасић (сопран), Џевад Шабанагић и Станислав Кобар (виолина), Младен Стакуљак (чехмбало), затим Георгије Божиков (бас), Јиљана Иванова и Злата Етеровић (кларинет).

Петог дана програм је праћен у Модерној галерији, где је одржан Концерт младих: Бранко Михаљевић (обоа), Мирко Нохта и Евушика Трпковић — Елезовић (кларинет) — и у Светом Стефану Камерно веће, где су музику Рамса, Шуберта, Дворжака и Лајовића интерпретирали Сретна Мештровић и Марија Липовић (кларинет) и Иља Ерат (кларинет).

Претпоследњег дана Фестивала 4. јуна, концерти су одржани у дворани хотела „Авале“ и у Светом Стефану. На програму су, између осталих, били Моцартове „Сонате за виолину и кларинет у Е-молу“ и „Концерт за кларинет и оркестар у А-дуру“, затим Вагнерове „Пјесме за Матијаду Весенданик“, Бритнијев „Циклус успавањи“, Берлиозов „Римски карневал“, Концерт за кларинет и оркестар број 1 у Д-молу Јоханеса Брамса, „Концерт за виолину и оркестар у Е-молу“ Феликса Мендельсонова. Извођачи су били Јосип Клима и Маја Дешап (виолина), Јурица Мураш, Јубинка Костошић и Срђан Гриб (кларинет), Јиљана Анастасијевић (мецосопран) и Миленко Стефановић (кларинет).

У суботу, посљедњег дана овогодишњег фестивала представили су се Словенски гудачки квартет — Славко Зимешек (права виолина), Карли Жужек (друга виолина), Франц Авсенчик (виола), Станко Демешар (виолончело) и Злата Огњановић (сопран), Јубљански дувачки трио — Феба Рупел (флут), Игор Карлик (кларинет), Владо Чедић (фагот) и завршним концертом Македонска филхармонија — диригент Фимчо Мулатовски и Јулија Хаџи-Георгијева (кларинет). Да поменемо још и то да је посљедњег дана фестивала на програму, поред осталих, била музика Хајдна, Когаја, Сребротњака, Шумана и Цезара Франка.

У Галерији Санта Марија 31. маја 1976.

За више разумијевања

Ове године један јубилеј пролази готово незапажено. Ријеч је о пет година одржавања фестивала „Дани музике“. То није неки дуг период, али је, у сваком случају, вриједан пажње, поготову ако се зна на какве је све тешкоће наилазио и са колико су самопријегора оне савлађиване.

Његово оснивање пропраћено је са прилично скептицизма. Говорило се да озбиљна музика неће имати у Будви потребну публику. Међутим, чињеница је да је такво становиште из године у годину демантовано. У сталном је порасту број љубитеља озбиљне музике на концертима. Међу њима све је већи број наших људи, првенствено младих, а нарочито се запажа повећано интересовање иностраних гостију. То казује да растућа туристичка експанзија може да обезбедије и место и публику за овакву врсту музике. Јер, то сачињава саставни дио комплетнијег културног програма у укупној туристичкој понуди. А тај програм мора бити разноврstan, јер свака музика има своје поклонике, и сваком од њих треба пружити задовољство да ужива у ономе што воли.

Требало је бити присутан на отварању овогодишњег фестивала, када је у сали хотела „Авале“, Симфонијски оркестар РТВ Титоград, под диригентском палицом Јулија Марића, извео рапсодију Илије Лакешића, аутора прве црногорске симфоније, па видjetи са колико је пажње, разумијевања и љубави публика пратила концерт. И та публика зна да цијени виртуозну и блиставу технику наших најпознатијих извођача озбиљне музике, а с посебном топлином и поштовањем прима њихова више него успјела извођења.

Ове године требало је да се одржи неколико концерата из овог програма у унутрашњости Црне Горе са циљем да се озбиљна музика приближи масовнијем кругу радних људи, грађана и гостију. На тај начин би се елиминисала и она етикета „ексклузивности“ која је пратила досадашње смотре и стварала неку одбојност широког круга радних људи пре маја манифестијацији.

Са више разумијевања свих заинтересованих фактора, а њих треба да буде више, фестивал би могао и морао да обезбиједи повољнији третман, јер он то, по свом значају, и заслужује. То треба имати на уму од оног тренутка када се овогодишњи фестивал прогласи затвореним, и док још будемо под утиском дивних акорда који су се ових дана разлијегали у сали „Авале“, под сводовима старе Санте Марије или на прекрасној тераси Светог Стефана. Зато, на крају, пожелimo да идуће године музику Баха, Шуберта Мендelsona, Бетовене и осталих великанова озбиљне музике не прате недаље финансијске природе и да поново видимо на сцени врсне извођаче у чијим рукама инструменти производе најблjeштавије варијације тонова које се могу чuti.

Н. Краповић

У огледалу критике

...УСПЈЕЛОМ ПРЕЗЕНТИРАЊУ овог дјела („Рапсодија“ црногорског композитора Илије Лакешића) у првом реду треба захвалити изванредном студиозном диригенту Јулију Марићу, који му је посветио своју пуну пажњу и ангажованост. У настичку двојицу у овом дјелу Душка Тасевска је сјеничила сен-ратно „Концерт за виолончело и оркестар“ у А-молу... Солистичку дивницу у овом дјелу Душка Тасевска је сјеничила сен-тименталним колоритом и лијепом носивошћу тона... Са вокалном техником и музикалношћу, са сталном будном и присутном рационалном контролом, која не спречава интимни емоционални трептaj, сопран Гордана Јефтовић — Минов била је идеална тумач, пун младалачког заноса и љепоте у познатом Моцартовом мотetu „Ексулате јубилате“... Новосадски виолиниста Оскар Пухан оставио је утисак изванредно студиозног и музикалног умјетника...*

... РАТКА ДИМИТРОВА данас је сигурно један од најеминентнијих југословенских мајстора виолине. У Јулију Хаџи-Георгијеву она је имала поузданог сарадника на клавесну који се успјешно носио са техничким недостатцима инструмената... Добитник награда у земљи и иностранству, Анастазија Димитрова показала је богати гласовни материјал, културу пјевања и афинитет према Шубертовом лицу...*

... ВИОЛИНИСТА СРЕТЕН КРСТИЋ, најмлађи умјетник на овогодишњем фестивалу... одабрао је (Змајеву Сонату број 3) да прикаже широке и блиставе могућности своје виолинске технике. Његова зрелост интерпретације и схватања музичког дјела, које је постигао са свега 23 године, заиста импонују...*

... У ДРУГОМ ДИЈЕЛУ КОНЦЕРТА у акустичности Галерије Санта Марија... виолончело Виктора Јаковчића звучало је као читав оркестар. Оргуљски монументална и сложена Регерова Свита број 3 у изванредној концентрацији и лирској емотивности Виктора Јаковчића остављала је утисак савршенства...*

... У АРИЈАМА ЗА СОПРАН, виолина и чехмбалу из Бахових кантата број 36, 58, 21 и 94 Бланка Данон је широком скалом изражавајући могућности и расположења показала своју завидну интерпретациону вриједност... Интерпретирајући соло пјесме Глинке, Чайковског и Мусоргског снажни бас Георгија Јелезовића је извршио прво Хендлову Сонату за обо и чехмбалу у Г-молу*, а затим претешки „Капричо салонског карактера за обо и чехмбалу Амилкара Понкиелија. Евушика Трпковић-Елезовић представила се дјелима Дебиција, Брамса и Шопен-а...*

... У ДРУГОМ ДИЈЕЛУ искусни словеначки умјетници — сопран Илеана Братуј-Каџан и пијаниста Маријан Липовић изводили су Дворжакове „Циганске пјесме“, опус 55 и соло пјесме Антона Лајовица са снажним продорним гласовним материјalom, уједначеним регистрима, сигурном импостасијом гласа и темпераментом који импонује. Илеана Братуј-Каџан тумачила је дјела са програма. Интимнији трептaj и топлија људска осјећајност чинили су њену умјетност садржајнијом. Мајstor у доčaravanju у богате скале расположења Маријан Липовићек, као клавирски сарадник, једанпут више приредио је несвакидашњи доживљај...*

(„Побједа“ — Мања Радуловић-Вулић)

Самоуправљање у пракси

О ЗНАЧАЈУ ФУНКЦИЈЕ друштвеног правобраниоца самоуправљања, његовом мјесту и улози у нашем друштву било је доста ријечи, али мало о проблемима на које они наилазе у раду и о њиховим запажањима. Свакој новој институцији, па и овој, потребно је вријеме да се у пракси афирмише. Ипак, друштвени правобраниоци самоуправљања постају истински заштитници самоуправних права радних људи. Код општинског правобраниоца МИЛЕНКА ДУЈОВИЋА све је више странака. Радници долазе да траже интервенцију, добију савјет, поразговарају, да се жале. Он је обишао извјестан број колектива да види како се самоуправљање у пракси остварује. Посјетили смо га да бисмо чули какво је његово мишљење о садашњем степену развоја самоуправних односа. Ево садржине нашег разговора:

СУЖЕН ПРОСТОР ЗА САМОВОЉУ

У СВИМ ОСНОВНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА удруженог рада донојети су основни општи самоуправни акти, чиме је обезбиђена одговарајућа заштитићеност самоуправних права радника и сужен простор за самовољу и евентуално узурпирање тих права од стране појединача или ужих структура. Међутим, још увијек постоји неусаглашеност појединих одредба нормативних аката са Уставом и законским прописима, а поједина питања у њима непрекидно су регулисана, чиме је остављена могућност за субјективизам, недосљедност и протекцију у поступку остваривања права од стране радника. Питања, као што су право на дошколовање и стручно усавршавање, коришћење путничких аутомобила, трошкови репрезентације и реклами, која захтијевају да се посебно и прецизно регулишу, по правилу су само начелно регулисана или уопште нису додирнута. Из оваквог стања могу пристичи негативне посљедице, као што је отуђење од радника права одлучивања о овим питањима, могућност злоупотребе и протекцији онаштва у располагању средствима најижењима за ове сврхе, нерационално трошење и слично. Указано је на озбиљност ових слабости и потребу њиховог отклањања, па се очекује да ће услиједити одговарајућа активност у радним организацијама.

У нормативном уређивању самоуправних права и односу у неким организацијама удруженог рада запажена је претјерана спорост. Оправдање за овакве пропусте налази се у непостојању стручних кадрова и сложености питања која треба разријести. Међутим, иако ови разлоги нису за потпуњивање, у неким радним срединама у оваквом понашању треба препознати покушаје отпора даљем развоју социјалистичких самоуправних односа.

РАСПОДЈЕЛА ПРЕМА РАДУ — НА ПАПИРУ

У ПОСТУПКУ ПРИМЉЕЊЕ самоуправних аката осјећа се све већа одговорност и поштовање њихових одредби. Исти случај је и са поштовањем одлука зборова радника и органа управљања, а све већа дисциплина и одговорност испољава се и код примјене друштвених договора и самоуправних споразума. Међутим, још увијек није остварена пуна контрола и правовремена интервенција у циљу спровођења појединих одредби ових договора и споразума што би во-

дило заштравању одговорности и спречавању негativних појава у примјени ових самоуправних аката све речи су случајеви непоштовања општих услова при запошљавању. Поштује се институција конкурса и огласа, али још увијек има појава прилагођавања услова постојећим кадровима у организацијама. У пракси се заобилазе одредбе друштвеног договора о запошљавању, којима се регулишу социјално-економски услови, тако да овај значајан критеријум нема практично никакав значај у регулисању политике запошљавања. Један број основних организација удруженог рада није поштовао друштвени договор о расподјеље доходка и личних доходака, па је дошло до усмјеравања дјела доходка на личне доходке који није дозвољен. Интервенцијом службе друштвеног књиговодства ова среđства ће се вратити у одговарајуће фондове. Не може се са сигурношћу говорити у којој су мјери поштовање одредбе договора којима се реđaјe распон личних доходака радника, јер није извршен конкретан увид у политику расподјеље личних доходака, а ни комисије које су дужне да се старају о томе нису испољиле потребну активност.

Мјерила и критеријуми на основу којих је регулисана расподјела личних доходака у толикој су мјери формализовани да се практично не може ни говорити о поштовању начела расподјеле према резултатима рада. Сва настојања да се правду нису дала никакве резултате.

До повреде самоуправних права радника најчешће долази када неко питање није прецизно регулисано или је регулисано само начелно, а орган управљања се упусти у рјешавање права радника, па доноси незаконите одлуке. То се најчешће дешава приликом рјешавања стамбених питања, заснивача или престанка радног односа. Има случајева да се у основним организацијама удруженог рада крше права из радног односа, иако је орган који доноси такву одлуку својестан или је могао бити својестан да то представља кршење самоуправних права.

ЗАТАЈИЛА САМОУПРАВА НА РАДНИЧКА КОНТРОЛА

НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ у основним организацијама удруженог рада не поклањају одговарајућу пажњу захтјевима радника за заштиту њихових самоуправних права, па се они обраћају за интервенцију надлежним институцијама изван радне организа-

ције, чијим се ангажовањем скоро редовно обезбиђује заштита права радника. У случају такве интервенције другостепени органи укидају одлуке којима су нарушена самоуправна права. Међутим, и поред оствареног напретка у заштити самоуправних права радника, она ће изостати, или ће бити неблаговремена, ако се радник не обрати позваним институцијама у својој радној средини, јер се заштита права радника мора све више и потпуније остваривати у самој радној организацији и иницијативом њених органа. Радници са великим охрабрењем прихватају интервенције за заштиту самоуправних права, које до лазе од стране друштвених субјеката изван радне организације. То се не би могло казати за саме радне организације и структуре у њима, јер таква интервенција, ма колико била оправдана, изазива још увијек револт, иако се то јавио и отворено не манифестише.

Органи самоуправне радничке контроле нису се ангажовали на питању заштите самоуправних права радника. Истина, и радници им се нису довољно обраћали, али је до тога довела пасивност ових органа, посебно у смислу њихове интервенције ради заштите самоуправних права радника. Изостала је активност самоуправне радничке контроле и на другим секторима у правцу даљег јачања социјалистичких самоуправних односа и заштите друштвених својина. У мноштвима основним организацијама удруженог рада није се пошло даље од избора и конституисања ових органа, у другим је било превише лутања у тражењу садржине рада, док је тек у трећима испољена извјесна активност. Најчешће се радило о једнострanoj оријентацији самоуправне радничке контроле, и то у виду указивања на појаве злоупотребе и разних облика присвајања друштвene имовине, а још увијек се даље од тога није отишlo. Не само да су изостали праћење и контрола поштовања самоуправних аката, него и иницијатива на плану превентивног дјеловања у смислу указивања на потребу нормативног регулисања појединих питања. У раду и дјеловању самоуправне радничке контроле мора се превазићи пасивност, једнострanojност и друге испољене слабости, а за све то треба обезбиједити одговарајуће услове, како би ова институција могла са што више успеха да оствари своју врло одговорну функцију у развоју и заштити самоуправних права и односа.

Д. Јововић

НАШЕ НАРАВИ

ЈА, ПА — ЈА

ПРИВАТНА СВОЈИНА, каже наука, настала је још у пра-пра-историји. Догодило се да оног тренутка када је тај наш пра-пра предак забио колац у невелики (или велики, свеједно) комад земље и рекао: Ово је моје! Онда су други морали да заобиљазе то његово власништво, а он је говорио: Моја земља, ја сам власник, ја је обрађујем, ја ћу да је дам, продам...

Тако је настала и психолошка категорија — осећај, власништва, потом и осећање самозадовољства.

Но, то му је донијело и прве проблеме, због тога је и ја зато што је нечији диносаурус ушао у то његово парче земље, на пример, да се наслади сочним залогајем зелене траве, ломљени су колчеви о комшијску и његову главу; ја ћу теби... не него ја теби..., изговарали су један другоме преко ограде, новонасталог појма — посјед.

Тако је његово величанство ЈА добијало све више на важности, поготову код онога ко је био јачи.

И тако је ЈА, усталом као све важне ствари, путујући кроз историју, еволуирало, све више добијало у важности, значају или — беззначају. Роб је говорио — ЈА понизни; робовласник — Моја галија и Моји робови; феудалац — Мој замак и Моја војска... Цареви су у томе отишли најдаље, па су, без икакве гриже савјести, говорили: ЈА, признат од бога и људи! Како је то тек било осећање самозадовољства!

У капитализму, поготову у његовом већем стадијуму — империјализму, ЈА постаје све и сва. Добија толики значај да један бродовласник, на пример, има право да каже: Моја флота и Мојих три хиљаде морнара. Или, чак: Моји извори нафтe!

У социјализму, бар према друштвеним нормама понашања и употребе створеним односима међу људима, иза таквог ЈА требало је ставити тачку, и то велику.

Али, ништа без „али“, не лези враже. Остало нешто од пра-пра у нашој крви, па никако да га се ослободимо.

Тако „ја“, у граматици познато као лична зајменица првог лица једнине, добило крилица па лети ли лети. Полети тако ЈА иза говорнице; полети на скупу грађана или збору радника. Они који са њиме све чешће барају; све више поносници на њега, миљују га и гладе, мазе му, полете некако и они са њиме, све им је милозвучније.

Па кажу: Моја хидроелектрана неће вам испоручити ста мегахерца, ЈА то не дозвољавам. Или: ЈА сам, другови самоуправљачи, одлучио да ту милијарду не утрошимо.

ЈА сам, у име самоуправљача, одлучио да то тако не буде. ЈА сам, Мојим радницима исплатио двије стотине милиона динара. ЈА ћу се код банкс задлужити за кредит од седам стотина милиона динара. ЈА ћу изградити канализацију... Мој хотел, како сам одлучио, отворићу тада и тада, ЈА сам купио нови аутобус за Моје људе. ЈА, хоћу, ЈА нећу, ЈА имам, ЈА, ЈА, ЈА, ЈА...

Драгослав НОВАКОВИЋ

НЕОБИЧАН УЛОВ

Ни најстарији будвалски рибари нијесу ни видјели рибу овакве врсте, какву је ових дана уловио пасиониран спортички риболовац Мирко Марковић, радник Комунално-стамбеног предузећа из Будве (на слици).

„Пендулајући“ између Завале и Шкоља, у једном тренутку примијетио је да за његовим мачмем морском површину „сијече“ пераје неког већег морског „становника“. У првих мах поисцисао је да се ради о ајкули, али се убрзо ујерио да није у питанју морска неман. Захвалијући упорности и стрпљењу, треба истаћи и вјештину искусног „пецаропа“, овог необичног и ријетког „посјетилаца“ нашег Јадрана, завршио је на Мирковој пендули.

По доласку у пристаниште око његовог улова иску-

пила се маса радозналаца. Нико, чак ни стари будвални, који су живот провели на мору, није могао идентификовати врсту рибе. Тешка је била пет и по килограма, а облика као на нашој фотографији.

Риба је послата Заводу за биологију мора у Котору.

В. Станишић

ЗНАЧАЈАН СКУП

У Будви је одржано пето по реду засијање Конференције Туристичког савеза Југославије на коме су, поред осталог, разматрали задаци за побољшање туристичког промета, након чега је донијет програм рада. Констатовано је извјесно повећање међународног туристичког промета, стабилност потражње и даље јачање туристичке потрошње. Наша земља је за вршила 1975. годину са 8% већим туристичким прометом него у претходној години. Домаћи промет порастао је за 10%, инострани за 6%, а девизни прилив за 10%. Овогодишњи пораст цијена од око 10% није битно утицао на конкуренцију на иностраним тржиштима и на заступљеност Југославије у програмима иностраних организатора путовања.

Према садашњем стању букинга, гледано у целини наша земља се налази на прошлогодишњем нивоу што се тиче промета иностраних гостију. Међутим, како је истакнуто, на неким тржиштима су се појавили извјесни проблеми који захтијевају свестрано разматрање и хитно предузимање мјера. Тренутно, најзбиљнији проблем представља туристичко тржиште Велике Британије, поготово за 1977. годину. Појављују се тешкоће и у вези организованих путовања из Швајцарске, које су дошли до израза у ранијих година. Наime, због монетарних односа, швајцарском туристи скупљају путовање у аранжману него индивидуално. Због девалвације италијанске лире и рестрикција у погледу изношења валуте, наша земља постаје знат-

но скупља за италијанске туристе, па се и на том тржишту јављају озбиљни проблеми.

Да би се побољшале наше позиције на иностраном тржишту, неопходно је појачати пропагандну службу, како би материјали о нашој земљи били што више доступни туристима приликом њиховог одлучивања где да пођу на одмор. Наша земља, у односу на друге, има велике предности, у првом реду због сигурности, јефтине бензина, високе куповне моћи западних валута, као и туристичких услуга, али све то није доволно истакнуто да би се имао пуни утицај на потенцијалну туристичку клијентелу.

Туристички промет из источно-европских земаља, према досадашњим аранжманима, требало би да буде већи од прошлогодишњег, нарочито из СССР, Польске и Чехословачке.

У овогодишњем програму Туристичког савеза Југославије акценат је дат на организовању дискусије о Нацрту закона о удруженом раду и усаглашавању нормативних аката туристичких организација на основу његових начела.

У циљу што свестранијег ангажовања туристичких организација на заштити и унапређењу човјекове средине, Туристички савез Југославије ће организовати савјетовање на ту тему. Да би се што успјешније користила нова саобраћајница пруга Београд — Бар, посебно у иностраном туристичком промету, Туристички савез ће помоћи све акције и мјере у том правцу — преко семинара, симпозијума, савјетовања и израдом пригодних пропагандних публикација.

Будва — прва репортажа Ирмеле Шнеге

НАЈВИШЕ САМ ПИСАЛА О ЦРНОЈ ГОРИ

На иницијативу познате холандске публицисткиње Петронеле ван дел Бок, освједоченог пријатеља југословенског туризма, на десетом по реду међународном мајском скупу туристичких новинара, установљена је награда „Прстен пријатељства“, која се, према пропозицијама, првобитно додељивала југословенској новинарки која се у претходној години посебно истакла написима о туризму. На Једанаестом мајском скупу, уз сагласност госпође Дел Бок, „Прстен пријатељства“ прерастао је у награду за инострану новинарку која се посебно истакла својим писањем о југословенском туризму. До сада су ово признање добиле НАДА МАРИЋ, уредник „Туристичке штампе“, ЦЕЛИЈА ИРВИНГ и СИЛВИЈА НИКЕЛС, новинарке из Велике Британије, и МАРИЗА ДИФО, уредник француског часописа „Жена данас“. Ове године „Прстен пријатељства“ додељен је ИРМЕЛИ ШНЕГЕ, новинарке из СР Њемачке, која сарађује у бројним листовима и часописима у својој земљи. Улазећи у суштину проблема туризма, она у својим написима дочарава атмосферу и колорит крајева о којима пише, због чега је омиљена од читалачке публике која јој се обраћа и писими за подробније информације.

Затекли смо је у друштву новинара „Вечерних новости“, „Вечер“ из Марибора, Радио-телевизије Београд и замолили је да и читаоце „Монтенегротуриста“ каже нешто о свом раду. Разговор је потекао спонтано и срдечно: она је на самом почетку истакла да јој за упознавање наше земље — њених крајева и људи, природних лепота и туристичких атрактивности — није требало улагати велике паре, јер свој посао обавља са задовољством и „са срцем“.

Као слободни репортер, што ће речи да слободно пишете о темама које вам се највише свиђају, реците нам какви су ваши утисци о Југославији и, још конкретије, шта вас је навело да о њој пишете?

Прије пет година, проводећи са мужем и кћерком одмор у Југославији, открили смо — да се тако изразим — нову туристичку земљу, која нас је заиста одушевила. Тада смо хтјели да је задржимо само у лијепој употреби, а не да о њој и пишемо, али, путујући у друге земље и правећи упоређења, зајучили смо да је југословенска обала неупоредива. Ту свако може да нађе за себе оно

Ирмела Шнеге

што му најбоље одговара. Може се човјек зауставити било где и купати се у уједијеном мору. Тек по повратку у домовину, када се сјења срећују, родила се у мене идеја да би било штета задржити љепоту ваше земље само за себе. Једнократно, одлучила сам да је учиним познатом широм њемачкој публици. Као независна новинар — писам зависила ни од једне редакције — почела сам отворено и широко да пишем о вашој земљи.

ПРВА РЕПОРТАЖА О БУДВИ

Написала сам неколико стотина репортажа, највише о Црној Гори: овај дио ваше земље има толико изненада да се непрекидно понављају и увијек одушевљавају. Овде мислим, исто тако, и на људе осовили су ме топлином и гостопримством које се дружије не срета. Моја прва репортажа била је о Будви, о хотелу „Авала“.

С обзиром да често долазите у Југославију, посебно у људства на нашој обали, можете ли нам нешто рећи о развоју туризма код нас у упоређењу са Италијом или Шпанијом?

Прије него што сам први пут дошла у вашу земљу била сам у Шпанији. Послије десет година пошла сам поново тамо и, на моје велико изненада, нашла једну туристичку — индустрију! Вјерујте ми, не путујем више у Шпанију. У Југославији.

Нада Митровић

План „Монтенегротуриста“ за 1976. годину

У изради финансијског плана ХТП „Монтенегротурист“ пошло се од Уставом проглашених начела да радици у удруженом раду имају право и дужност да планирају, чиме унапређују и усклађују своју и укупну производњу и стварају услове за стабилност у послованију. Имајући то у виду, све основне организације удруженог рада самостално су урадиле своје планове и доставиле их Служби за финансијско планирање и анализе при радионици Заједничких служби, која их је систематизовала и уобличила у производно-финансијски план радије организације за 1976. годину.

У овој години, како се предвиђа, неће доћи до повећања капацитета, број запошљених ће порасти за 4%, број ноћења — 11%, укупан приход — 23%, а утрошена средства 24%. Планирани доходак износи 278 милиона, а остатак доходка 25 милиона динара. Посебно треба истаћи да све основне организације очекују да ће с позитив-

ним финансијским резултатом завршити 1976. годину. Трошкови радне заједнице Заједничких служби процјењени су на 17 и по милиона динара или 49% више него прошле године. Критеријум за распоред ових трошкова на организације удруженог рада је план оствареног дохотка, с тим што ће се коначна расподјела извршити по завршном рачуну.

Пресек пословних токова по мјесецима нарочито истиче за туристичку привреду карактеристичну сезоничност у пословању, која спречава постизање већих финансијских ефеката. Укупна економија предузима, како стоји у плану, може се побољшати бољом организацијом рада и пословања већим ефикасношћу у коришћењу фактора производње — радне снаге, предмета рада и средстава за рад, активирањем свих расположивих унутрашњих резерви, обогаћивањем садржаја туристичке понуде, подизањем нивоа услуга и другим мјерама.

Владо ДУЛЕТИЋ

вију не долазим само да бих написала о њој, већ и да се обдорим.

— О чему сте највише писали — које сте теме обраћивали?

— Највише ме привлаче нове идеје у туризму. Рецимо, развој рекреације и разбогатија којима поклапајте све више пажње. Или, пак, када сам за вријеме ускршњих празника била код вас у Будви, у хотелском предузећу „Монтенегротурист“, одушевила ме нова идеја коју ћете, још ове сезоне, понудити страном госту. Ради се организовању специфичног излета у неко од ваших оближњих села, где би туристи неколико дана били гости код сељака и живјели би у њиховим, сељачким кућама. За вријеме тог боравка учествовали би и у неким сељачким пословима. Овај репортажа сигурно ће заинтересовати моје земљаке, који жеље да се упознају и с вашим људима и обичајима. Добро је што сте схватили да госту није доволно понудити само кревет и шницлу. И друга ваша идеја о укидању ланч-пакета, сигурно ће наћи — и већ је наћи — и пакетом од иностраних гостију.

— Наше читаоце ће интересовати за које листове пишете, то јест колико су ти листови читани у вашој земљи?

— Нешто морам да вам укажем како: жене су те које код нас одлучују где да се проведе одмор. Зато моји написи излазе баш у најчитанијим женским рубрикама. Испод сваког мого чланка стоји број мој кућног телефона, што омогућава да они који желе да се упознају о детаљима то могу од мене да добију. То је једна новина, која је доста популарна. Иначе, најчешће пишем за дне вики „Нови вестфалски лист“ и „Медицина данас“. Овај посљедњи може се наћи у свим болницама, и пациенти га радо читају у чекаоницама. Када им усто љекар препоручи неку вату бану или рекреациони центар о којима пишем у листу, мислим да је то добра reklama за вас.

На питање шта јој се свиђа, а шта не свиђа код нас, Ирмела Шнеге је одговорила:

— Не могу да буду сасвим објективна, јер, заиста, пуном силом вашу земљу. То вам је као у неком дугом браку, тек шко је онда пронади мање. Можда бих могла да вам препоручим размишљате о градњи нових објеката да се никада не заборави стари амбијент, колорит, традиција. Јер, вјерјујте, многи гости који дођу да проведу одмор код вас не долазе само да се купају, већ и да упознају вашу прошlost. Зато треба обратити посебну пажњу водичкој служби — да тамо буду људи који добро познају историјско благо и културу.

— Шта мислите о нашим цијелама? Да ли оправдавају оно што чујимо?

— Што се тиче хране и ходелске собе, мислим да је сасвим у реду. Једино смо понекад изненадени превисоким цијелама птића.

— На крају нам реците да ли сте очекивали овакво велико признавање, да ли сте заборавили?

— Право, нијесам ни знала да тако нешто постоји — пре пут сам на једном оваквом скупу. Имала сам, доцаше, програм, али сам сматрала да се та награда додељује неком значајнијем туристичком раднику. Али, у једној земљи, која има узвраћа толико љубави и у којој сам толико тога лијепог доживјела, могу да кажем изненадена сам и уједно одушевљена.

ЗАШТИТА ЧОВЈЕКОВЕ СРЕДИНЕ И ТУРИЗАМ

Крајње је вријеме за енергичну акцију

„И ЗВИЉА БИХ РЕКАО да се природа овде играла, када је своје чудесно дјело на махове стварала“ — написао је својевремено Стеван Митров Љубиша о природним љепотама будванске ривијере. Тим његовим ријечима служимо се када жељимо да неком дочарамо несвакидашње дражи овог краја, који, не без разлога, упоређују са „најљепшима на свим морима свијета“, позивајући се притом на раскошан ћердан пјешчаних плајжа, азурно плаветнило мора и раскошно богатство бљеног и животињског свијета у његовим „њедрима“. Али, експлоатишући у суртима, проспектима и другим пропа гајдним материјалима ријечи познатог књижевника, и још више богате дарове, којима је природа обдарила његов родни крај, заборављамо и на наш дуга и не водимо рачуна о томе колико ће још та љепота одолијевати немарном односу према њој. Јер, од прије десетак година почела је интензивна изградња хотелских капацитета и, упоредо с тим, такозвани туристички бум. За релативно кратко, може се рећи рекордно ври-

КРАЈЕМ МАЈА, тачније 30. и 31., на Јадранском сајму у Будви одржано је савјетовање о заштити човјекове средине и развоју туризма. Број организација на овом еминентном скупу, значај тема и углед референата који су на њему наступали, убедљиво говоре да заштита човјекове средине постаје дио политике развоја туризма код нас.

С обзиром на комплетност тема савјетовања је имало вишеструки задатак. У првом реду, оно је требало да покаже у којој мјери је угрожена туристиčка база у нашој земљи, које се мјере морају предузети ради њеног очувања и како треба усмjeriti активност туристичких и других друштвених организација на заштити човјекове средине. Такође је указано на норме понашања и степен одговорности свих учесника у туристичкој привреди у развоју и заштити средине. Савјетовање је, свакако, дошло у прави час, тим прије што су се већ почеле јављати озбиљне опасности за човјекову средину, које су веома изражене, нарочито у туристичким регионима. Нагла изградња и индустрјализација, које нису биле праћене одговарајућим мјерама за спречавање загађивања природе, почели су да озбиљно угрожавају простор као један од битних елемената туристичке понуде.

Чињеница је да код нас основне вриједности средине нису угрожене у тој мјери да се, уз сталну и синхронизовану активност свих друштвених снага, не може спасити највећи дио ових вриједности. Наглашено је, такође, да би уз динамику туристичког и привредног развоја, требало уградити мјере заштите природне средине, то јест обезбједити веће поштовање веома строгих законских норматива у овој области. То је утолико потребније ако се узму у обзир да је у неким приобалним регионима Југославије искоришћено до сада свега 30% простора погодног за развој туризма, што значи да је у најугроженијој зони остало још много „здравог“ простора, те да имамо значајну резерву за интензиван развој туристичке привреде у ситуацији када су ове могућности код нама конкуренцијских земаља готово исцрпљене. С друге стране загађеност вода Јадранског мора све је већа, а да невоља, буде већа могућност природне обнове вода Јадрана веома је мала, јер је он дио Средоземног мора, које је, према резултатима многих истраживања, једно од најзагађенијих мора на свијету. И нека испитивања загађености воде у Бококоторском заливу указују да је неопходна акција у циљу спречавања даљег угрожавања фауне и флоре, а има индиција да је степен загађености воде у неким дјеловима Боке такав да већ захтијева санацију, која је прилично скупа.

Због свега тога савјетовање у Будви, које је одржано на југословенском нивоу, има непроцјењив значај и за нашу комуну која захвата најљепше пределе југословенске обале.

на Медитерану. Поред саме обале дивљају динамиташи, а у ловиштима заљећа више има дивљих ловаца него дивљачи.

С обзиром на овако алармантно стање, неопходно било је, и то најхитније, основати савјет за заштиту човјекове средине, чија би се улога састојала у редовном праћењу и анализирању у-

слови живота људи, предлагању конкретних мјера да се они побољшају и у (не) давању сагласности на просторне и друге планове. Потребно је, такође у најкрајем року, донијети ближе прописе о заштити човјекове средине, што је не само животна потреба него и уставна обавеза.

В. С.

Учесници савјетовања о заштити човјекове средине

јеме, на овом дијелу наше обале никли су комплекси хотела, туристичка и стамбена насеља. С обзиром да се развијала веома брзим темпом, урбанизација будванске ривијере угрожавала је постепено природну средину. Интензивну изградњу смјештајних капацитета и читавих стамбених насеља није пратила адеквата изградња инфраструктурних објеката. Нијесу, чак, доношени одговарајући прописи, којима би се регулисало понашање становништва и иницијале акције за заштиту човјекове средине. У првом реду, ако не и једино, водило се рачуна о финансијским ефектима, а испуштало се из вида како да се они учине дугорочнијима.

Здрава животна средина представља солидну базу туристичке привреде коју, као што је познато, све више угрожава туристички промет. Из године у годину загађују се море и морска обала. А како и неће, када готово ни једна угоститељска организација нема уређаје за прочишћавање отпадних вода. Проблем канализације одавно се налази на дневном реду и још увијек се не зна када ће бити решен. И тамо где је у том правцу нешто рађено, чињено је не-

стручно и готово би боље било да се остало на септичким јамама, без обзира колико су оне опасне као потенцијални извори епидемија. Не поштују се одлуке о уређењу плајжа, заштити малињака и одржавању чистоће, начину сакупљања, одношења и депоновања смеша, као и држању домаћих животиња. Тако се смеша сецима скупља по појединим насељима, а потом одвози до депонија, које, затрпане, загађују непосредну околину. Због конфигурације и геолошких особина тла вода често одводи загађене материје у море. Да је извор загађивања човјекове средине копно, ујерићемо се ако бачимо и летимичан поглед дуж Јадранске магистрале — на улице, тргове, паркиралишта, тржнице, кућна дворишта, чак и плајзе. Депонија за смеше и Будве је оближње брдо Кошљун, где се налазила врло интересантна ѡама, која је, још неиспитана, потпуно затрпана, па се смеше истоварује дуж пута Будва — Цетиње, у близини видиковца, где се заједнички турстици да би разгледали обалу. Због неодговарног коришћења, тубе од своје атрактивности и плајзе који спадају међу најљепше

ВЈЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

Недалеко од „Интернационала“

Ругољ пред „Интернационалом“

Овогодишња туристичка сезона већ је увекико отпочела у Будви, где је туризам основна грана привреде. А да ли је, заиста, тако? Према снимку начињеном поред фудбалског игралишта, у непосредној близини хотела „Интернационал“, то се не би могло рећи. Стари шаторети и разни смеше „лагеровани“ су поред фудбалског игралишта између хотела „Интернационал“, „Парка“ и Јадранске магистрале којом свакодневно пролази на хиљаде аутомобила са нашом и страном регистрацијом.

Одговорни за овакав „туристички украс“ по свој прилици, још нијесу видјели ову слику.

Снимио В. РАКОЧЕВИЋ

Пластичне кесе

КАЖУ ДА СЕ у развијенијим срединама у свијету смеше „пакује“ у пластичне кесе и да је то најбољи и најсавременији начин његовог укупљања. Вишеструке су предности таквог прикупљања и транспортувана смеша; пластичне кесе треба у одређеној вријеме да се изнесу испред кућа и станица, одакле се одвозе на депоније. Тако се ослобађамо смеша — тих опасних жаршишта различитих оболеља, несвесног смрада и муве — кликоноша. У естетском погледу, у урбанизованој средини, коме не остављају тако ружан утисак, већ представљају, у неку руку, саставни дио пораста личног и друштвеног стандарда.

Прије изједињеног времена, на проширеном сједници Извршног одбора Скупштине општине, оружја Илија Ђукан изнесе и стручно обrazloži идеју о увођењу пластичних кеса за смеше. Он предложи да се уклоне смеше, и тај предлог као свим умјесам прихвати, уз напомену да ће такав начин одношења смеша бити нешто скупљи, али неупоредиво практичнији и савременији. Развијамо туризам европског ранга — чује се и то на поменуту сједницу — а какво је стање са смешем свима је добро познато и нико до садашњих начином рјешења тог „питања“ не може бити задовољан. Добије, на крају, и до тога да се „подијеле“ задаци и „задужења“, и сви се понадасмо да ће се те фамозне кесе и код нас појавити. Али, од свега тога још нема ништа: као и раније, бројне смешаре смрде и пуште се, а у њима се легу ројеви муве.

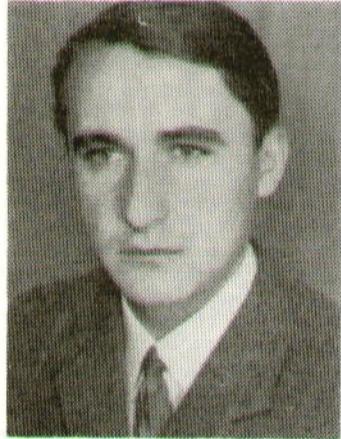
Чини нам се да још није касно да се ово питање поново покрене — да видимо где је „запело“ и шта треба учинити да се једна неоспорно коришћена мјера спроведе у живот. Ако се још одмах договоримо шта треба да се предузме, смеше ће се, са свим сигурно, још прије почетка главне сезоне прикупљати и транспортувати у пластичним кесама. Тај „потез“ наших комуналца био би сваке хвале вриједан — од њега би, поред грађана, добио и туризам, јер, као што знамо, и смеше спада у оне „ситнице“ које су не баш мале бриге туристичке. Нормално, за овакву мјеру помоћ Извршног одбора Комуналном предузећу више је него потребна, шта више, она је предуслов да тај задатак буде извршен како треба. А кад је то очигледно, зашто да не дође до нове заједничке сједнице с представницима комуналне службе у Извршном одбору, с тим да се не остане на формалним закључцима, већ да се приступи њиховом спровођењу у живот.

М.

Основна организација у друштвеном раду „Словенска плажа“ постигла је у току 1975. године изванредне резултате и сврстала се на једно од водећих мјеста у Хотелско-туристичком предузећу „Монтенегротурист“. Пре ма показатељима из прошлого годишњег завршног рачуна „Интернационал“, „Адријатик“, „Славија“ и „Плажа“ остварили су 295.000 ноћења — 16.000 више него у претходној години. И бројка која означава укупан приход — 79 милиона динара, односно 39% више него у 1974. години — вриједна је сваке пажње. Доходак (32 милиона) порастао је у односу на претпрошлу годину за 55%. Остао так да дохотак износи 5,2 милиона динара — 109% више него у 1974. години.

Обратили смо се дипломираним економисти Љубу Рађеновићу, замјенику директора ООУР „Словенска плажа“ и замолили га да прокоментарише ове резултате.

— Посјета је била већа него претпрошле године — рекао нам је — и то један од разлога повећања укупног прихода. Овако добре ре-

Божко Вукићевић

зултате омогућило је у првом реду то што смо прошлу сезону почели са два нова објекта — рибљим рестораторном „Плава школка“ и „Грил рестораторном“ у чију изградњу нијесу уложена знатнија средства. Наравно, и удруживање у „Монтенегротурист“ дало је значајне предности — смањени су трошкови набавке и продаје, а ове службе врло ефикасно раде. И припреме за сезону на вријеме су обављене, а односи међу људима били су изванредни, што је све утицало да се сваки радник мак симално ангажује у послу.

Да бисмо стекли цјеловитију слику о раду ове основне организације у друштвеном раду, обратили смо се неколицини непосредних производа који раде у кухињама хотела, на терасама, у баровима и у хотелским собама. Иако сви они, сваки на свом радном мјесту, доносе успјеху ове организације, о њима се обично маје што зна. Подијељени су на „прно“ и „бијело“ особље, зависно од тога у којем дијелу хотела раде, а директно су везани за госте од којих живи наше угоститељство.

У „Словенској плажи“ сваки радник се залагао на по-

ООУР „СЛОВЕНСКА ПЛАЖА“ МЕЂУ НАЈБОЉИМА У „МОНТЕНЕГРОТУРИСТУ“

БОЉИ ОДНОСИ-КЉУЧ УСПЈЕХА

Саво Петковић

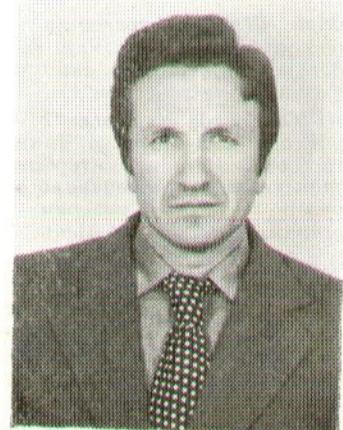
слу, али и у том колективу врло вриједних постоје најбољи међу добрима, и они ће говорити за „Приморске новине“.

Гојко Мариновић, рецепционер у хотелу „Плажа“, дosta дуго ради у угостињству, и увијек је био, као и сада, међу најмарљивијима.

— Приступ послу у свим нашим објектима био је нешто другачији него ранијих година — изјавио је он. — Квалитет услуга био је значајно бољи, а готово сви радници су се изузетно залагали. Захваљујући свему томе наш хотел је премашао план. Но, дисциплини треба посвећивати више пажње, као не би било јавашлукова који нам се грдио светио.

Један од најбољих радника, не само у „Словенској плажи“ него и на цијелом Црногорском приморју, јесте шеф кухиње хотела „Интернационал“ Саво Петковић. Познат је као врстан кулинар и исто тако као добар организатор после.

— Брига о госту, то је она што је прошле године било јако изражено код свих радника — биле су прве његове ријечи којима је покушао да објасни „кључ“ успјеха читавог колективе. — Колико су се стални радници својски предавали на раду, толико су труда уносили и „сезонци“, који су обавили

Божко Вукићевић

лавовски дио после. Мјере штедње дале су позитивне резултате и с њима треба наставити. Припремање места за све објекте на једном мјесту показало се као веома успјешно, а ускоро ћемо отворити и припремницу за поврће и јединствену слаточарчу. Људи с којима сарађујем у кухињи „Интернационала“ су одлични радници, а хармонија каква влада у нашој радној јединици може служити за примјер. Мислим да је слична ситуација и у осталим објектима „Словенске плаже“.

Скроман и вриједан, Божко Вукићевић, касир у хотелу „Адријатик“, никад се није пожалио на тежину посла.

— „Адријатик“ је мали али привлачан објекат, а радници у њему, што се каже, „једном душом дишу“. Код нас гост не може бити оштећен нити неуслужен на вријеме, што показује мали број примједби које су прошле године стизале од гостију. Коначно смо схватили да једино од нас зависи какав ће бити квалитет услуга, ко ће нам се поново вратити, а ко ће рећи: „Никад више у Будву!“

— Припремајући се за сезону направили смо изванредан потез — рекла нам је Зорица Вујовић, домаћица хотела „Интернационал“, радница за коју сви имају само ријечи хвале. — Утрошили смо нешто средстава за ре-

Радивоје Лабовић

— „Сезонци“ су радили одлично, јер се битно измијенио однос према њима. Сваки сат који су одрадили пре ко времена плаћен им је, тако да су многи послије сезоне, поред зарађених плате, пошли кућама са још 5.000 — 6.000 динара у цепу. А кад се води брига о људима, они то марљивим радом враћају. Усудио бих се да кажем да су неке „рокаде“ које су направљене међу руководећим кадром дале позитивне резултате. Показало се, наиме, да је добро да се послије неколико година проведених на једном радном мјесту, радник премјести на друго.

НА БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ

Пирати не мирују

На плажи Могрен у Будви непозната лица — рибокрадице бацали су недавно динамит и направили прави масакр од рибе. Са Видиковца изнад Могрена посматрали смо овај дивљачки призор: рониoci скачу у море и ваде убијену рибу, а други је врећама односе. На пјешачкој стази од хотела „Авале“ до плаже окупљале су се групе страних туриста и са чуђењем све то посматрале.

Сва је срећа што је вријеме било облачно и кишовито, па на плажи није било купача у тренутку када је динамит експлодирао.

Никола Бошковић, предсједник Друштва за спортиве на води, који је о овом случају и обавијестио новинаре, рекао нам је да овај „атак на природу“ није усамљен случај. И прије неколико дана риба уловљена динамитом продавала се отворено на будванској пијаци. Иначе, динамиташи дуж будванске ривијере не мирују. Ако је риба некоме потребно за свадбу или неку другу свечану прилику од њих је може добити у свако доба.

— Питамо се — каже Бошковић — када ће надлежни органи већ једном предузети ефикасне мјере и овом хулиганству стати на пут. Заиста: и ми се то питамо.

В. С.

Радослав Влатковић

казали да разумију и солидарност: сви су се готово једногласно одрекли накнаде за годишњи одмор у корист изградње станове за раднике.

Зорица Вујовић

новирање соба: измијењен је таписон, купљене су нове зајвесе, набављене тапете. Тако је гост имао утисак да долази у нови објекат, а то је, итекако, важно. И ја сам запазила да су сезонски радници прошле године радили боље, што је, такође, утицало на коначан резултат.

Радивоје Лабовић, коно-бар у хотелу „Славија“, го-динама је био „сезонац“. Иако је сада стално запослен — а радник је каквог би по-желio сваки хотел — још увијек најбоље разумије оне који раде само преко сезоне, па је зато почeo причом о њима.

Какве „Игре Југа“ су нам погребне

А НЕДАВНО одржаном састанку представника самоуправних интересних заједница културе и културних институција из неколико приморских општина, Црногорског народног позоришта и Републичког центра за културно-умјетничку дјелатност из Титограда, било је говора о томе какве „Игре југа“ хоћемо. Преовладају је мишљење да оне овакве какве су до сада биле не би могле да се више одрже, већ да се иде на нешто другачију концепцију. Међутим, оно што охрабрује и што је овдје било присутно јесте да су „Игре југа“ неопходне, у првом реду као културна манифестија, а затим и као туристичка понуда.

Постигнут је једногласан договор да се ове године учини све да се „Игре југа“ одрже, ако не нешто другачијег садржаја, а оно макар у „старој“ концепцији, колико да се не би изгубио континуитет, а да се до краја године организује шири договор о томе какве „Игре југа“ су нам потребне.

Овај прилог има управо за циљ да покрене дискусију о том питању. Износимо нека размишљања, без претензија да је све што ћемо рећи и најбоље решење за будући изглед, односно карактер „Игара југа“.

Већ дванаест година се у љетној сезони на Црногорском приморју културно-умјетнички и забавни програми и приредбе организују у „режији“ републичких или општинских културних институција. Овим послом бавили су се раније разни међацери, па и беспосличари, најчешће сумњивих умјетничких квалитета. Разумљиво, и програми су били као и његови организатори.

Крај стихијности, безличности и сивилу културно-умјетничког живота дошао је тек када смо се друштвено договорили и организовали. Свједоци смо да је културно-умјетнички живот људи у овом дијелу наше Републике све богатији и разнотраснији. Родиле су се, тако, и „Игре југа“ из жеље, потребе и обавезе да културна и туристичка понуда буде што комплетнија.

„Игре југа“ несумњиво представљају корак даље у задовољавању културних потреба овог подручја. Последњих година, искључиво њиховом заслугом, наша радни људи и страни туристи не могу да се пожале на програм и интензитет културног живота.

Ипак, да ли можемо бити у потпуности задовољни „Играма југа“? Ако нијесмо, шта би у њиховој организацији и програмској концепцији требало мијењати?

„Игре југа“ су замисљене, и дјелимично остварене, као јетни фестивал култур-

ФЕСТИВАЛ, АЛИ СА ДРУГАЧИЈОМ ОРГАНИЗАЦИЈОМ И ПРОГРАМСКОМ КОНЦЕПЦИЈОМ

но-умјетничких програма и приредба. Чини се да је што се фестивала тиче, то више покушај него остварење тог ранга или нивоа. Наравно, и поред најбоље жеље, „Игре југа“ нијесу могле за релативно кратко вријеме изразити, виши се фестивалски са свим потврдити и доказати. Но, пошто постоји потреба да оне добију стварну физиономију фестивала, природно је да се, прије свега, у организационом погледу, конституишу другачије: да добију програмски савјет, затим дирекцију и директора фестивала.

Постоји, такође, друштвени интерес да „Игре југа“ изађу из регионалног оквира и израсту у значајну републичку културну манифестију, што претпоставља да се, поред досадашњих, као равноправни организатори и финансијери, појаве Републички центар за културно-умјетничку дјелатност, „Монтенegrотурист“ и Међујугородничка заједница за културно-просвјетну дјелатност из Пљеваља.

Овакав приступ, исто тако, подразумијева временски дуже трајање „Игара југа“, знатно шири, садржајнији и квалитетнији програм, приликом чијег би се састављања водило рачуна да он, углавном, буде вијен на подручју цијеле Републике. У том случају, Републичка са-

моуправна интересна заједница за културу не би се могла дистанцирати од једне такве манифестије. Једном ријечју, треба створити фестивал попут „Дубровачких љетних игара“, који нити може нити треба да буде њихова копија, али који може да буде нешто слично.

Ако „Игре југа“ буду тако конципиране, односно ако се у њихову организацију укључе сви који се баве културом — не само формално и декларативно — већ свакодневно, са пуно разумијевања, ангажовања и одговорно, онда је сасвим сигурно да ће у нашој Републици израсти и почeti да живи још једна толико важна и значајна културна манифестија.

М. Пајковић

Манастир Режевићи

Радови у Режевићима...

НА ПОДРУЧЈУ НАШЕ ОПШТИНЕ УСПЕШНО СЕ ОДВИЈА САРАДЊА ИЗМЕЂУ РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ ИЗ ЦЕТИЊА И КУЛТУРНОГ ЦЕНТРА ИЗ БУДВЕ НА ПЛАНУ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕДА

Конзерваториј Завода за заштиту споменика културе из Цетиња обавили су обилне радове на манастирском комплексу у Режевићима. Омалтерисана је унутрашњост цркве св. Тројице, која је припремљена за нови живопис, а конзервирана су и спољни зидови. Манђа црква Успења Богородице санирана је споља, као и дио њене унутрашњости у коме се налазе фреске непознатог аутора из седамнаестог вијека. Најзначајнији радови обављени су на остатцима цркве св. Стефана, чији је ктитор, како се претпоставља, био цар Душан Силин. Конзерваторске и рестаураторске радове на њој извео је истакнути црногорски сликар-конзерватор Љубо Брајовић. У тренуку конака извршени су радови на његовом сподоби и плочнику,

док је остала незавршена тераса, која је нестручно добрађена 1938. године.

...И У СТАРОМ ГРАДУ Заглављујући иницијативи Мјесне заједнице Будва I и Културног центра, Стари град спремније очекује предстојећу туристичку сезону за коју се, с обзиром на пуштање у саобраћај пруге Београд – Бар, претпоставља да ће бити рекордна. Очишћене су зидине бедема од корова који се био размножио по свим дјеловима овог дrevног споменика. Поправљен је „пижун“ на улазу и излазу из Старог града разбације плоче су уградјене на ранија мјеста, тако да ће туристи моћи да сједе и одмарajuћи се да посматрају рад ликовне групе „Могрен“, Поплочана је и улица која води поред музеја.

уз ЧЕТРДЕСЕТОГОДИШЊИЦУ ШПАНСКОГ ГРАЂАНСКОГ РАТА

ШПАНИЈА У СРЦИМА

КАО И СВА, НЕКАД ЦВЈЕТНА ЗЕМЉА, у рушевинама и загаритима налазио се Пуерте, приморски град на шпанско-француској граници. Умјесто пјесме и каствања, завијале су сирене звовоза. У суморно дјетињство шпанске дјеце уткивале су се детонације болби и граната изливених у фабрикама „Круп, Захаров и коли“.

Окићене заставама републиканским, комунистичким, анархистичким, улице су одјекивале од пјесме бораца из свих крајева свијета — из педесет и три земље — пјесме на четрдесет различитих језика које говоре о борби без узмака и пролетерској солидарности бораца који сањају румено обзорје слободе.

Сирене су прекинуле пјеваче. Престао је и жагор. Са мно су заставе виориле и експлозије се у даљини проламале. На импровизованој трибини појавио се безрукчи шпански командант Винсенте који је, кроз неколико часова, остати на грудобрану — да и мртав одступници штити. Он је говорио о томе што лица и очи народа, и сузе у очима, казују. О захвалности Шпаније и о тешкоћама на фронту. О неопходности повлачења интербригада — најдивнијих бораца које је свијет икада дао — јер такав услов је постављен да би за шпанско злато — злато из крви ицијеено у рудницима Астурије, Андалузије и Бискаје

НА ГВАДАЛКВИРУ ВИЛА ЈЕ ГРАНИЦА.

— И код Ируна, Алказара и Мадрида. На Рио Тинту и Манзанаресу. Код Толеда, у Севиљи цвјетној и Андалузији, „мркој и таласастој“. У Лоркињи Гранади и на Теруелу. Код Гвернике, чија су огњишта крвљу дјеце утуљена. У земљи Сервантеса, Ел Грека, Гоје и Калдерона дела Барке.

На безбронима ратиштима гинули су борци батаљона „Ђура Ђаковић“ и „Георги Димитров“. На густо засијаним пољима смрти остали су Благоје Паровић, члан Централног комитета Комунистичке партије Југославије, Мијат Машковић, Мојсије Стефановић, Вукашин Радуновић, Ђоко Ковачевић и још стотине других Југословена, који су животе своје жртвовали супротстављајући се фашистичком освајачу.

— стигло оружје из Француске.

„Не идите одавде“, јецао је један од многих малишана који је видио бомбама раскошаде своје другове...

„Не би требало да пођемо, записта не би требало“, одговорио је Данко грећи дјечака да би га умирио.

„Не, морамо брзо и енергично да дејствујемо. Треба објаснити друговима потребу да се сви вратимо у своје земље, да се тамо укључимо у револуционарни покрет и наставимо борбу“, сталожено наређује Антун. „Иако је битка изгубљена, рат није окон-

чен. Шпанска трагедија увод је у много већу која престоји човјечанству ако се фашизам не заустави“.

„Оче, сада смо сами? — упитала је дјевојчица Чикита, показујући на интербригадисте, који су предавали оружје последњој резерви — старцима, женама и дјеци.“

„Потпуно сами... И ти ћеш морати да се бијеш за слободу Шпаније. Научи да превијаш ране! — одговорио је стари машиновођа, намјештајући ћерки болничарску торбу.

„Какве сврхе има све ово? — упитао је Данко. —

„Дјеца ће поћи на фронт да гину за човјечанство, а ми, прекаљени ратници, посматрајмо издалеке позадине њихово умирање!“

„Републици је далеко потребије оружје него неколико хиљада интербригадиста... Народна војска је довољно бројна само кад би имала чиме да се бије“ — одговорио му је Антун.

У командном вагону Антун је руководио посљедњим припремама за одлазак. Задовољан је: бригада није пала у клопку као што су предвидјели колебљивци, јединство је очувано, људи се враћају у земљу као борци.

Предсједник народног одбора дошао је да се опрости. Дирнут је и хтио би да то што прије обави. Жели да загрли Данку.

„Не треба“ — задржао га је овај — „не треба, Предсједниче, ја не одлазим из Шпаније — с посљедњом популном враћам се на фронт“.

Антуну су тешко пале те ријечи — јединство колективно доведено је у питање. Да би га сачувао, он је сазвао састанак партијске организације. Зато што је нарушио основне принципе организације супротставио се партијском одлуци и поступио као анархиста, Данко је, у одсуству, исклучен из Партије.

У тренутку када је локомотива постављена на чело композиције, на перону се зауставио аутомобил: Врховна

ЗА МЛАДЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ О СЕБИ

ПЈЕВАМО О ТИТУ

(Одломак)

Пјевамо о Титу,
а пред нама се
барjak црвени вије.
Он је водио
дјечака и дјевојчица
бригаде и дивизије
у борбе за распјаване
цвркутаве зоре
наше домовине
Југославије.
Нека се данас школљке
купaju у свом бисеру
и сва сунца сребром
нека сијају:
дјечаци и дјевојчице
у наручја ће цвијеће
да наберу
а из срца ће
пјесме да клијају.

Бисери погледа
и кринови осмијеха
биће, као птице,
радосни вјесници
слободе немирнице.

Мира ГРЕГОВИЋ
III — Котор

Јанко Ђоновић

ПОДНЕ У ПАШТРОВИЋИМА

Ведрина је ту порасла као шума
и море значи големи, зелени хлад.
Запљусни ме, о предјели мирни,
поклоника тужног који долази
каменом твојем као ћаби.

Маглине маслина са обале
озелениле су наш пут,
а галебова лет био неизмјерна глад.
Миршиш то огромно слано подне
што овим школјевима почива.

Облак, бијели и топао као жеља,
отиснуо се рибарима, низ воду, збит
— скренуће они на повољноме вјетру,
острво Катич остаће за њима
као нијеми кит.

Јесам ли случајни путник што за овај хаџилук зна
или сам убоги човјек што за бригама гаџа?
Скренуће они на повољноме вјетру
и рибар ће Стево да мреже баџа.

Подне је под маслинама уморно, сито, легло и прешива
у хладу.

команда тражи да инстербрди
гадисти помогну да се непријатељ
заустави испред распор
сице Фуенте. У противном,
Барселона ће пасти, а Ката-
лонија бити изгубљена прије
нега што стигне оружје из
Француске.

Са цела, локомотива је
прешла на зачеље компози-
ције. Умјесто у Француску,
интербригадисти одлазе на
фронт. Оружје ће добити у-
спут да не дангубе.

Када је бригада стигла у
Фуенте, Антун је захтијевао
да се за замјеника командан-
та бригаде на Данково мјесто
постави Котур кога су инте-
бригадисти изабрали за стар-
јешину.

„Одлазим на фронт као
обичан борац“ — одговорио
је Данко.

„Дошао сам за старјеши-
ну групе, јер тебе тамо није
било. А сада, када си ти, Да-
нко, ту, нико други не може
да те замјени“ енергично је
изјавио Котур.

Непријатељски тенкови
надиру ка селу. Чују се ек-
сплозије. Винсенте полуѓла-
сно каже:

„Значи, опет морамо одсту-
пати...“

„Нећемо“ — одговора Дан-
ко — „дочекаћемо их све-
жњевима граната... Командан-
ти батаљона, па своја мје-
ста...“

„Нијесам имао времена да
ти кажем. Искључили смо те
из Партије, али као старје-
шину ћемо те свим силама
помоћи да се задатак изврши
како си га замислио. Ево, по
влачим свој предлог о твом
смјењивању“ — каже Антун.

„Нијесам сумњао у то: за
тебе је задатак најважнији.
Али, осим задатка, постоји
и ја!“ — одговора Данко.

Споро су промицали ми-
нуту. Антун је стално био
поред телефона, ради одржа-
вања контакта са партијским
радничима на положају. У

једном тренутку, он се ухва-
тио за главу: саопштено му
је да је Данко тешко рањен.
„Одржашемо састанак при
глог комитета — предла-
жем да се поништи одлука о
Данковом искуљчивању из Пар-
тије“ — каже он.

Предлог је једногласно прихваћен. Одлучено је да
ту одлуку Данку Антун са-
опти.

Антун успут размишља.
Рећи му: „Данко, ми смо
тебе искључили из Партије да
би спријечили да други, који
су слабије везани за њу, не
отпадну. Били смо сигури
да тебе нећemo одгурнути.
Сада, када смо успјешно из-
вршили задатак, захваљују-
ћи прије свега теби, Комитет
се састао и поништио одлу-
ку Основне организације.
Значи, никада ми си престао
да будеш члан Партије...“

Нашила су амбуланта ко-
ла с Данком на носилима.
Антун се пагао над њим:
„Данко, друже драги, чу-
јеш ли ме?“

Одговора није било.

*

ИНТЕРБРИГАДИСТИ ГЛЕ-
ДАЈУ посљедњи пут Шпа-
нију. Новинари су дошли да
нишу о поразу.

„Неће видjeti разбијену
војску! — шапутали су бор-

ЈАНКО ЂОНОВИЋ

АУТОР ЗВИРКИ ПЛЕСАМА „Горски токови“ (добила 1948. године награду Владе ФНРЈ), „Камена почивала“ и између два рата „Живи портрети“ и са Танасијем Младеновићем „Двије ријеке“, затим путописа „На леђима Апенина“, „Хронике и путописи“, „На Влатви“ и „Окна“, Јанко Ђоновић је, заједно са Јованом Поповићем, Чедомиром Миндеровићем и Кочом Рацином, један од наших најистакнутијих социјалних пјесника. Његова лирика садржи и оваплоћује несумњиве квалитете социјалне поезије, прије свега аутентичну поезију проткану дјелотворном социјалношћу, која се афирмише као цјеловита човјечност у „борби непрестаној“ против глади, рата и саможивости, једном ријечи против свих антихуманих сила у друштву и у самом човјеку.

Даровит пјесник, Јанко Ђоновић, како сам каже у пјесми „Пишиш ти као себи“, није знао „ништа на свијету — веће и чистије од бола“, или то његово осјећање често није интензивирано до афекта гњева, нити потенцирано до покретачког патоса побune. Оно тече као чист и бистар горски поток, а њего-

ва пјесничка ријеч траје и налази одјека у данашњици и налази се у будућности.

Лајтмотив Ђоновићеве поезије је глад у којој он није гледао само друштвени проблем него и несвакидашњи феномен: пролазну неопходност људског друштва и трајну судбину сваког живог бића. Као у пјесми „Подне у Пајтровићима“, коју објарљујемо, за њега је и „галебова лет био неизмјерна глад“. То праисконско осјећање рат је до краја потенцирао, про-дубљујући „празно стомачно дно“ и претварајући га у без дан. При томе су се многе људске главе избављале из трабуха — без — дна на тај начин што су му у чељуст бациле свој образ! Једини излаз из тог незаситог понора рата и глади пјесник је видио у братимљењу народа („Вриједи живјети ради новог братства“), а једини пут — у новој револуционарној социјалној средини, у новом друштву.

АРИТМЕТИЧКИ ЛАВИРИНТ

Аритметички лавиринти имају облик концентричних кругова са отворима — „вратима“ — на којима, као што видимо, „стоји“ по један број. Да би се стигло у центрар, треба сабрати бројеве са свих „врата“ кроз која се пролази и за збир добити број који „стоји у центру.“

Доћи у центрар горњег лавиринта није лако, јер треба пролићи кроз седам врата и сакупити збир 500. Постоји више могућности и треба их пронаћи, а ко брже пређе тај пут поједник је у игри.

Ево неких могућности:

1) 24 — 312 — 45 — 15 — 15 — 40
2) 89 — 25 — 45 — 99 — 15 — 41 — 186
3) 60 — 21 — 38 — 47 — 15 — 17 — 302

ФИЛМСКИ ПРОШРЕДИ

GARY COOPER

П ОЧЕТКОМ овог вијека (1901) рођен у Монтани, Гари Купер је, захваљујући мајци, глумици, рано дошао да ради у позоришту. Када је прешао на филм, играо је у краткометражним скичевима, а затим у играним филмовима, где је постигао изванредан успех. „Збогом оружје“, „Вера Круз“, „Тачно у подне“, „Улица велеграда“, „Бунтовник“, „Дрво за вјешање“, „Наредник Јорк“

(за улогу у том филму добио је „Оскара“) само су неки од више десетина филмова у којима је играо овај изванредни карактерни глумац.

СА ДЕРБИЈА У ФУДБАЛУ

Кад се спортсти забораве....

ПРВЕНСТВЕНА ФУДБАЛСКА УТАКМИЦА чланова Републичке лиге — такозвани будванска дерби, који је одржан 23. маја 1976. године на стадиону Лугови у Будви између ФК „Могрен“ и ФК „Петровач“ — посљедњи је аларм како за спортске раднике наше општине тако и за све љубитеље не само спорта, већ реда, мира и лијепог понашања уопште да дигну свој глас и кажу: „Доста већ једном! Неспортски испади појединца и недопустива атмосфера, која се испољила на посљедњем сретнуту ова два клуба, изазвала је оправдано оштро реаговање радних људи и грађана, који издвајају средства за финансирање физичке културе.

Извршини одбор Самоуправне интересне заједнице за физичку културу одржао је ванредну сједницу на којој је оцијено да су хулигански испади групе навијача на овој утакмици превазишли све уобичајене норме спорског навијача и представљају несвакидашњу антиспорску манифестацију. Одлучено је да се од надлежних органа затражи предузимање ефикасних мјера, јер такви дрски испади представљају и грубо нарушавање јавног реда и мира и узнемиравају грађане.

Извршини одбор је констатова да су неспорчки навијачки страстима подлегли, поред чланова клубова, и неки спортски радници. Потошто, као такви, они не могу доприносити изградњи властите социјалистичке личности фудбалера и развијању хуманих односа међу људима, затражиће се од организација аматеризма као опште прихваћена идејна основа радија фудбалског спорта и спортских радника.

Извршини одбор сматра да треба хитно преистрати оправданост постојања три фудбалска клуба на подручју једне мале општине као што је наша, за које се издваја 50% укупних средстава на мјењењима за развој масовне физичке културе. Не би се, наиме, смјело више толеријати да у овој комуни буду за рачун фудбала запостављене неке спортске грани, у првом реду спортисти на води, за чији развој постоје веома добри услови и могућности.

Форсирање фудбалског спорта по сваку цијену и очекивања да се у тој грани постигну врхунски резултати, условили су да се већина омладине будванске општине налази по страни од било какве спортске активности. Иако друштвено-политичка заједница издава за масовну физичку културу значајна средства, у фудбалским клубовима „Могрен“ и „Петровач“ играју највише по четири до пет играча из Будве и Петровца, док су сви остали, „увезени“ играчи, приучени обећањима да ће добити посао, напустили школе и дошли у Петровач и Будву, где живе од утакмице до утакмице, чекајући посао и премије.

Због такве ситуације Извршини одбор Самоуправне интересне заједнице за физичку културу је закључио да се преко Комисије за самоуправу између „Могрена“ и „Петровца“ надајући се да ћемо прости једно пријатно поподне и посматрати право спорско надметање. И стварно сви услови су то и обећавали, почев од лијепог времена и великог броја посетилаца који је правио ову утакмицу.

Међутим, присуствовали смо таквом обијесном понашању шашице младића и дјечака, навијача фудбалског клуба „Могрен“, да нас је на моменте било стид што смо њихови суграђани. Колико је само — кровочности (то је једини прави израз) избјжало из тих младих људи, да је то запрепашћујуће! Штета што се путем штампе не могу саопштити све те псовке и погрдне ријечи које су они за вријеме утакмице изговорили. И, као што то обично бива, дошло је до туче између навијача два клуба, за коју искључиву кривицу сносе ови „навијачи“ „Могрена“. Што је посебно непријатно, утакмицу је посматрао велики број туриста, па се може замислити какво су мишљење стекли о нама. Узалуд су неки чланови управе „Могрена“ покушавали да обуздају разуздане младиће, тако да су се смирили тек на интервенцију милиције.

Још увијек нам нијеасно што је било тим младим људима да се тако понашају, тим прије што је сама утакмица била коректна и без неких нарочитих испада. Свако има право да навија, јер је то, на крају, и саставни дио спорта. Али, нико нема права да оваквим сценама брука општину пред гостима који су имали прилику да виде за њих неко неразумљиво дивљање, а још мање да ствара нетрпљивост која прелази све границе.

У интересу је фудбалског клуба „Могрен“ да обузда овакве групице, ако је потребно и да се огради од оваквих испада и забрани приступ изгредницима на стадион.

правну контролу хитно пре гледа пословање сва три клуба, да би се утврдило како се троше друштвена средства и у којој се мјери поштују при нципи аматеризма као опште прихваћена идејна основа радија фудбалског спорта и спортских радника.

РУКОМЕТ

Првјенство државе на Цетињу

На Цетињу ће се 18, 19. и 20. јуна одржати државно првенство у рукомету за пионирке. На првенству ће учествовати 6 републичких и двије покрајинске селекције. Селектор репрезентације Црне Горе Мишо Радовић међу одабраним пиониркама за репрезентацију Црне Горе уврстио је и Весну Мандић и Сану Мрвљевић из рукометног клуба „Ловћен“.

Пионирке „Ловћена“ на недавном првенству Црне Горе освојиле су друго место.

У СОФК-и и Рукометном клубу „Ловћен“, који су организатори првенства, врше се интензивне припреме.

На спорском полигону, где ће се одиграти утакмице, поставиће се нове дрvene трибине. Постоји могућност да се утакмице играју ноћу под електричним осветљењем.

М. Ж.

ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЕЋИВАЊЕ

КРВАРЕЊЕ ИЗ НОСА

КРВАРЕЊЕ ИЗ НОСА, или како се још стручно зове epistaxis, доста је честа појава. Кад се јави, обично изазове панику и забринутост. Међутим, у највећем броју случајева, оно је безбедно. Понекад наступи спонтано — не мора бити изазвано падом или ударцем у нос.

Epistaxis је баналан догађај и врло чест код дјеце, нарочито између шесте и четрнаесте године живота. С пролећа, топлота првих сунчевих зрака изазива навирање крви — контестију крвних судова у носу. Они су прсли и изазвали мало крварења. Код прехладе односно кијавице, крварење из носа може се, такође јавити. Epistaxis је чест код дјеvojica у пубертету. Код неке дјеце тако лако долази до крварења из носа да га она сама изазову да би избегла неки непријатан задатак или нешто што им се не свиђа. Многе вирусне болести као, на пример, грип или мале богоље (фрус) код дјеце могу бити праћене крварењем из носа. Међутим, ако су она сувише обилна и честа треба се посавјетовати с љекаром. Можда се ради о неким крвним болестима, па, у том случају, треба отворити поремећај који је узрок крварења и њега прво лијечити. И неке заразне болести, као шарлах, дифтерија и тифус, праћене су крварењем из носа. Али, то су само изузетни случајеви, и крварење из носа увијек је праћено и другим симптомима који омогућавају да се постави дијагноза.

Када се појави крварење могу се чути разни сајвјети, међу којима има и неких који баш нису најсрећнији: треба ставити лед на леђа или забацити главу уназад. Овако ће, свакако, престати отицање крви кроз ноздре, али ће крв наставити да отиче у грло, што значи да крварење није заустављено. Поступак је, међутим, много једноставнији уколико крварење није обилно и дуго. У носнице се евентуално може ставити тампон или најбоље је притиснути носнице прстом. Мало крварење зауставиће се послиje тих неколико једноставних поступака. Уколико је крварење обилно и дуго, не треба предузимати ништа, већ се одмах обратити љекару.

Код старијих особа крварење из носа увијек има одређен узорак: повреда главе, велика врућина, а понекад и хладноћа. Тешка крвна оболења — хемофилија и леукемија — праћена су крварењем. Оштећења бубрега или јетре као и повећан крвни притисак, могу се њиме манифестијати. Ако се оно упорно понавља само са једне стране може се помицати на неки полип или израштај у носним шупљинама. Зато је код одраслих особа, у случају крварења, обавезно затражи савјет од љекара.

Др Војислав ФРАНИЋЕВИЋ

ШАХ

ЕКИПНО ПРВЈЕНСТВО

У току мајских празника, у организацији Самоуправне интересне заједнице за физичку културу а под покровитељством Општинског вијећа синдиката, одржано је екипно првенство у шаху између радних организација са подручја наше општине. Такмичење је одржано на 16 табли, а најбоља је била екипа Комунално-стамбеног председништва из Будве. Представнику побједничке

екипе Головићу, у име покровитеља, предао је пехар Иво Калоштровић, председник Општинског синдиката побједничкој екипи у шаху додјељиваће прелазни пехар.

Снимио: В. Ракочевић